KARYS

GRUODIS
Nr. 11 1954

Lietuvių Auditorija

3133 So. Halsted Street

Chicago, Ill.

Tel.: VIctory 2-6172

KETURIOS SALĖS

Išnuomojamos vestuvėms ir pobūviams su maistu ar be maisto. Susirinkimams ir konferencijoms salės veltui

TAUPYKITE ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki $10,000.00 by an Agency of the United States Government.

KUR visada buvo ir yra išmokamas aukštas devidendas.

KUR pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

KUR tamsta gali atlikti visus savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

KUR 27 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis.

Mūsų turtas — $14,000,000.00

Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

Visko Užtektinai—Tuojau Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.

Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal Jūsų užsakymą

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30
Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

TAUPYKITE CHICAGOS STIPRIAUSIOJ TAUPYMO ĮSTAIGOJ

TURTAS ..... 50 milijonų
ATSARGOS FONDAS ..... 4 milijonai

JUSTIN MACKIEWICH,
President and Manager

Įstaigos valandos: Kasdien, įskaitant šeštad., nuo 9 val. ryto iki 4 p. p.
Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak..
Trečiadieniais visai neatidaroma.

STANDARD FEDERAL TURTAS PASIEKĖ 50 MILIJONŲ
PATI DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ FINANSINĖ ĮSTAIGA VISAME PASAULYJE

Viršelį piešė Vytautas Raulinaitis

KU biblioteka

Įsteigtas Lietuvoje 1919—Nepriklausomybės kovų—metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 11 (1305) GRUODIS - DECEMBER 1954

RĖMĖJAMS, BENDRADARBIAMS IR SKAITYTOJAMS LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR SĖKMINGŲ 1955 METŲ NUOŠIRDŽIAI LINKI

KARYS

KŪČIOS KARIŲ TARPE

KUN. J. MEŠKAUSKAS

Pirmąsias Kūčias su kariais man teko švęsti Rumunijoj. Revoliucijos ardoma rusų armija tirpo. Rusijos pavergtų tautų kariai kūrėsi į tautinius dalinius. Lietuvių ten buvo nedaug, vos keletas, dar būrelis jų atvyko iš fronto.

Kūčioms iš štabo suskubau gauti tik miltų ir cukraus. Iškepiau, pašventinau ir kur galėjau į frontą kariams pasiunčiau Kalėdų duonutės — paplotėlių. O lietuvius karius užkviečiau Kūčioms pas save.

Kūčių vakare, susirinkus kariams, padraikėm ant stalo šieno ir užklojom balta staltiese. Kiekvienam padėjome paplotėlį. Kūčias pradėjome malda. Palaiminau valgius, trumpai papasakojau Kūčių atsiradimo istoriją ir paplotelio simbolinę reikšmę. Vienas su kitu laužėme paplotėlius ir valgydami tą pat duonelę pasidarėm viena šeima, vienos širdies broliai.

Nors stalas buvo kuklus, bet visų ūpas buvo geras. Pasipasakojome apie Kūčių papročius Lietuvoje, pas aukštaičius, dzūkus, žemaičius. Prisiminėme namiškius ir sunkią jų padėtį. Pagiedojom keleta kalėdinių giesmių.

Prieš 12 val. nuėjome į Bernelių Mišias. Bažnytėlė greitai prisipildė. Daugiausia buvo karių. Atėjo lenkų, latgaliečių ir kitų. Trumpai pasveikinęs su šventėmis, palinkėjau lietuviams ir lenkams iškovoti savo tautoms laisvę, sukurti tautines valstybes. Priminiau, kad tik savo krašte, būdami laisvi, būsime ir laimingi. Tokios tai buvo 1917 metų Kūčios, Pirmajam Pasauliniam karui besibaigiant, lietuvių karių pirmūnų tarpe.

Praėjo daugiau kaip 20 metų laisvo gyvenimo Lietuvoje. Kariai ypač gerbė savo tautos papročius, jų tarpe ir Kūčias. Geros širdies viršininkai paleisdavo karius švenčių. Pasilikę pulkuose kariai švęsdavo Kūčias prie bendro stalo. Malda ir paplotėlių laužymą sekdavo Kūčiom pritaikintas valgis. Kūčių apeigos, papuoštos eglutės, giesmės ir maldos pakeldavo karių dvasią ir nuotaiką.

Bet ir vėl kilo audra — Antrasis Pasaulinis karas. 1941—1942—1943 metais švenčiau Kūčias su Savisaugos Dalinių lietuviais kariais. Nors ir nusistatę prieš religiją, vokiečiai naciai leido kariams švęsti Kūčias ir Kalėdas. Ir toliausiai stovintys lietuvių daliniai būdavo aprūpinami šventintais paplotėliais. Kūčių vakarą kariai vėl sėsdavo prie bendro stalo ir, kiek sąlygos leisdavo, visos Kūčių tradicijos būdavo vykdomos. Būdavo giedamos Kalėdų giesmės: Tylioji Naktis, Piemenėliai Vargdienėliai, Sveikas Jėzau Gimusis ir kt. Kariai atsigaudavo dvasioje, pasidarydavo tikri krikščionys, tapdavo žmoniškesni, vertingi garbingos tautos nariais.

Daugeliui tautų Antrasis Pasaulinis karas jau pasibaigė. Bet ne mums lietuviams. Mūsų partizanai dar vis kaunasi. "Po Lietuvą žiema, nei žodžio nei rašto . . ." Lietuvis Tėvynėje yra tarp kūjo ir pjautuvo. Tačiau, esu tikras, jog kariai partizanai švenčia Kūčias ir Kalėdas ar miške, ar šiaudų pastogėje, ar kalėjimuose. Jas švęs taip pat išvežti į Sibirą, Solovkus, Kazachstaną ir kariai ir ūkininkai, darbininkai, inžinieriai, kunigai, moterys ir vaikai. Kūčios bus paminėtos ir kolchozuose, nors jų valgis bus gal tik sušalusi bulvė ar sauja grūdų.

Laisvajame pasaulyje gyvendami seksime jų pavyzdžiu ir švęsime tą mums brangią tradiciją. Tačiau advento laikas tenebūnie mums jau šventė. Biznierių reklamose yra ir bolševiko pirštų žymės. Nenaudokime sveikinimui kortelių, kurios labiau tiktų ne Kalėdų metui, bet bedievių muzėjui. Turime savo tradicinius Kalėdų angelus, piemenėlius ir Tris Karalius. Kam į tą bolševikiškos vergijos simbolį, batą, dėti vaikams dovanas ir saldainius? Tai ne mūsų papročiai!

Švęskime šventes taip, kaip būdami kariais savo krašte jas švęsdavome. Savo lietuviškas Kalėdų tradicijas jau buvome sukūrę ten savo Tėvynėje Lietuvoje.

Hugo Van Der Goes (1440-1482) Trijų Karalių sveikinimai

GENEROLAS TADAS KOSCIUŠKA AMERIKOJE

Ne mes pirmieji emigrantai, atvykę į Ameriką tęsti kovą už savo tautos ir valstybės laisvę ir ieškoti geresnio gyvenimo laisvės šalyje. Jau ir prieš mus gerą šimtmetį anksčiau mūsų tautietis Kosciuška — "mužikų generolas", pralaimėjęs mūšį už Lietuvos Nepriklausomybę su Rusijos caru—grobiku, nebegalėdamas laisvai gyventi savo Tėvynėje, buvo priverstas bėgti į Prancūziją, o iš ten vėliau į Ameriką. Čia įstojo savanoriu kariauti už amerikiečių, o tuo pačiu ir visos žmonijos, laisvę.

Gen. Kosciuškos gražūs karžygiški darbai ir jo geras vardas Amerikoje prisidėjo prie to, kad ir mes šiandien, Kosciuškos palikuonys, didžio garso šešėlyje esame geriau traktuojami, nei kiti.

Kosciuškos vardas nepamirštas Amerikoje ir dabar. Jo garbei pastatytas gražiausias paminklas Vašingtono parke. New Yorke - Brooklyne jo vardu pavadinta gatvė. tiltas ir pan.

1797 m. rugpiūčio mėn. 18 d. "Adriana" įplaukė į Philadelphijos uostą. Šiuo laivu ir atvyko gen. Kosciuška, lydimas Julijono Niemcevičiaus ir jauno karininko Liblšausko. Kosciuška jau buvo žinomas Amerikoje. Jis pasižymėjo čia pirmo savo buvimo Amerikoje metu, kada čia atvyko kovoti už Amerikos Nepriklausomybę. Jisai kovėsi drauge su kitais amerikiečiais ir svetimšaliais, vadovaujant Jurgiui Vašingtonui, vėliau tapusiu Amerikos prezidentu. Jų vardai ir šiandieną minimi Amerikos istorijoje, kaip laisvės kovų didvyrių.

Už savo nuopelnus gen. Kosciuška buvo Kongreso apdovanotas brigados generolo laipsniu ir gavo žemės — stambų dvarą.

Kosciuškos atvykimas į Philadelphiją buvo aprašytas "Claypole's Adviser" laikraštyje taip: "Laivu 'Adriana', kurį valdė kapitonas Lee, vakar iš Prancūzijos Bristolio uosto, kaip keleivis, atvyko garsusis, bet nelaimingasis Kosciuška, Lietuvos generolas, lydimas dviejų Lietuvos bajorų. Kada laivas plaukė pro fortą, įgulos komendantas, sužinojęs apie tai, generolą pasveikino 21 patrankos šūviu garbės salve. Kada laivas nuleido inkarą mūsų uoste, fregatos kapitonas, kitų aštuonių kapitonų lydimas, asmeniškai palydėjo generolą į krantą. Čia Kosciuška buvo pasveikintas 3 kart garsiu valio, o paskiau ženklan didelės jam pagarbos, amerikiečiai generolą nuvežė į jo butą. Generolas atrodė gerai nusiteikęs, bet buvo suvargęs, matyti, nuo žaizdų ir nežmoniško caro kalėjimo. Vienok mes tikime, kad jis gyvens dar ilgai ir galės ant šių laisvės ir laimės ramių krantų, už kuriuos jis kovojo, pasidžiaugti. Beje, jo kovos už laisvę savame krašte buvo nesėkmingos. Generolas yra asmeniškai pažįstamas visoms mūsų revoliucijos žymesnėms asmenybėms".

1797 m. rugpiūčio 23 d. generolas Vašingtonui, reziduojančiam Mount Vernon, rašė: "Persiųsdamas man patikėtą ryšulėlį per lordą St. Claire, turiu garbės pareikšti mano pagarbą ne tik buvusiam mano vyriausiam vadui, bet ir dideliam žmogui, kurio nuopelnai kraštui sujungė visų širdis ir palenkė jam." Po 8 dienų Kosciuška gavo nuo Vašingtono atsakymą, kuriame buvo rašoma: **"Gal niekas nejaučia tiek pagarbos ir nustebimo dėl Tamstos būdo, kaip aš, ir niekas nuoširdžiau netrokšta, kad sunki kova, kurią Tamsta vedei už laisvę dėl savo Tėvynės, būtų apvainikuota pasisekimu. Bet Aukščiausiojo Apvaizdos keliai mums nežinomi, ir žmonės prieš tai turi nusilenkti".**

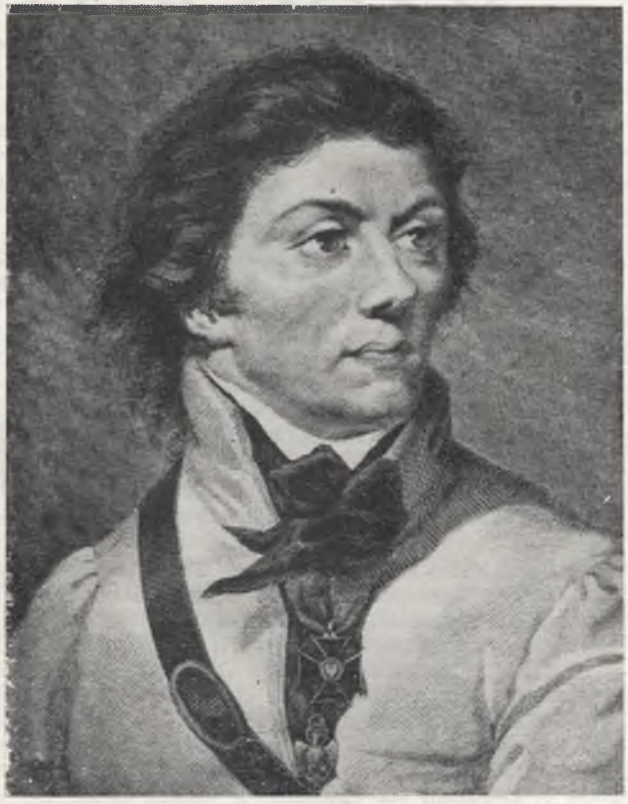

Neilgai buvo Kosciuška Philadelphijoje. Ten siautė geltonojo drugio epidemija. Generolas su Niemcevičium išvyko į New Brunšviką pas generolą Antony Walton White, o vėliau į New Yorką - Elizabethown, ir pagaliau lapkričio mėn. gale grįžo į Philadelphiją, čia apsigyveno ir pradėjo priiminėti svečius. Tuomet generolas susipažino ir susidraugavo su garsiuoju Tomu Jeffersonu, Valstybės Sekretoriumi. Jeffersonas viename savo laiške, rašytame generolui Gates, rašė:

"Dažnai susitinku su Kosciuška. Tarpe visų laisvės sūnų, kuriuos man teko sutikti, jis yra už visus pranašesnis. Jis tarnauja ir gina tą laisvę, kuri apima visus žmones, bet ne negausius turtuolius."

1798 m. kovo mėn. Kosciuška gavo glėbį laiškų iš Europos. Perskaitęs vieną tų laiškų, jis pakilo iš patalo, prie kurio jį buvo pririšę žaizdos, gautos kovų metu. Niekam neberodė to laiško, bet savo prieteliui gen. White pareiškė, kad tuojau turįs grįžti į Europą.

Jeffersonas Kosciuškai parūpino pasą pavarde — Kanbergo. Apie jo išvažiavimą niekas nežinojo ir net jo bičiulis Niemcevičius ir ištikimas tarnas Stasys. Generolas paliko jiems šiek tiek pinigų ir išvyko į Prancūziją.

Į Paryžių Kosciuška atvyko 1798 m. liepos mėn. Būdamas Europoje, nenutraukė ryšių su savo bičiuliais Amerikoje. 1800 metais Kosciuška, generolo Williamo R Dawie prašomas, buvusio tuo metu Amerikos pasiuntinio Prancūzijoje, parašė prancūzų kalba knygą — statutą "Raitosios artilerijos manevrai" ir pasiuntė ją į Ameriką. 1808 m. rugpiūčio 15 d. generolas Dawie kreipėsi į Military Philosophical Society of West

KARO ISTORINĖ RAIDA

A. ŽYGMANTAS

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Pagrindinis šaltųjų ginklų periodas tęsėsi iki 17 amž. Šitam periodui tiktų Vidurženio ir Europos taktikos laikotarpio vardas. Jo pagrindas buvo artimų kautynių taktika. Kaip Maratono kautynės įvykusios 490 m. pr. Kr. yra artimosios kovos simbolis, taip antrojo didžiojo periodo simbolis yra kautynės ties Breitenfeldu, įvykusios liepos mėnesį 1630 metais, kai taktikai keičiantis tolimos ir artimos kovos formos buvo pusiausvyroj.

19 amž. milžiniškas šaunamųjų ginklų padaugėjimas ir ištobulėjimas pradeda trečią pagrindinį taktikos periodą.

Anglų karinis rašytojas gen. Fulleris yra tokios nuomonės: "Istorija rodo, kad Europoje būta dviejų didelių karinių ciklų: klasikinio ir krikščioniškojo. Pirmasis prasidėjo apie 1100 pr Kr. ir viso truko maždaug 1500 metų, pasibaigdamas Pax Romana. Jį sekė du su puse šimtmečių chaoso ir anarchijos, iš kurios pradėjo kilti antrasis didysis ciklas. Kiekvienas iš šių didžiųjų ciklų perėjo tris taktiškus ciklus, būtent, smūgio ciklą, kombinuotą smūgio ir šaunamojo ginklo ciklą ir pagaliau tik šaunamojo ginklo ciklą."[10]

Ar vienaip ar kitaip skirstyti karybos raidos laikotarpius, bendras vaizdas gaunamas maždaug toks: pradžioje ilgas labai lėtas techniškos pažangos laikotarpis; visur ilgai išlikęs tas pats ginklavimas. Vakarų Europos kultūrinėje srityje pasirodė Hanibalo genijus ir karyba pasiekė savo augščiausios tobulybės Romos kariuomenėje. Toliau seka karinės organizacijos ir karinio meno netikėto žlugimo laikotarpis su grįžimu į beveik primityvias formas. Po šimtmečiais vykusio nykimo, karyba vėl pamažu pradeda kilti ir po 30 Metų Karo iškyla moderni kariuomenė ir karyba, kurios vystymasis vyksta dar ir šiandien.[13]

Ucsto tvirtovė imama

Point su prašymu tą knygą išversti į anglų kalbą ir ją išleisti kariuomenei. Ir tais pat metais knyga buvo atspausdinta ir įteikta Jeffersonui. Tai buvo pirma tokios rūšies knyga Amerikoje.

Iki mirties generolas Kosciuška susirašinėjo su Jeffersonu, kuris vėliau tapo trečiuoju JAV prezidentu. Glaudus susirašinėjimas tarp Jeffersono ir generolo daugiau lietė komplikuotą Kosciuškos finansinę padėtį ir draugišką minčių pasikeitimą.

Yra išlikęs vienas ypatingai gražus laiškas, rašytas Jeffersono Kosciuškai 1799 m. vasario 21 d., kada šis galvojo, kad Amerikoje gali vėl kilti karas. Jeffersonas rašė: "Jei kiltų karas, tai būtų pavojus naujosioms respublikoms. Bet jei taika bus išlaikyta, tai būk tikras, kad lygiai Tavo, kaip ir mano, nujautimas ir norai bus vaisingi. Žinoki, kad mūsų piliečių dvasia šiandien yra pakilusi, kaip kadaise buvo pašėlusi, kyla su tokia pat jėga ir majestotiškumu, ir yra geriausias laisvės laidas. Tas pakilimas padarys tai, kad mūsų valdžia ir praktiškai atliks tai, ką galvoja teoretiškai, t. y., bus pavyzdingas žmogaus valstybės, liaudies ir laisvės globėjas. Aš linkiu, kad Dievas duotų tų gėrybių Tavo šaliai ir kad jų vykdytoju pasirinktų Tave, generole! Bet, jei likimas lemtų kitaip, žinok ir tikėk, kad mes čia savo krašte įstengsime rasti Tau prieglobstį ir globą, tinkamą Tavo dideliam laisvės polėkiui ir patriotizmui. Žinoki, kad visuomet rasi širdyse amerikiečių tiek draugiškumo ir pagarbos, kiek ir aš Tau rašantysis šiuos žodžius puoselėju savyje."

Paskutinius savo gyvenimo metus gen. Kosciuška praleido Šveicarijoje. Mirė 1817 m. spalio 15 d., palikęs gražų testamentą. Jo testamentas buvo įvykdytas iš dalies. 1826 m. už parduotą Kosciuškos turtą Amerikoje buvo įsteigta mokslo įstaiga — mokykla negrams. Toji Tado Kosciuškos vardu mokykla ir šiandien tebėra New Jersey valstybėje.

Nors ir vėliau, bet šio didelio patrioto norai išsipildė. 1861—65 m. karas tarp šiaurinių ir pietinių valstybių pasibaigė laimėjimu ir negrai buvo visoje Amerikoje paleisti iš vergijos. Tuo būdu pasibaigė skaudi gėda, ir žmoniškumas laimėjo.

Šį rašinėlį baigiu, tikėdamas, kad mes, įkėlę koją į naują mums pasaulį, susimąstysime, pagalvosime ir paseksime mūsų tautiečių pėdomis ir šventai vykdysime Kosciuškos, Dariaus ir Girėno testamentą...

Tai darydami mes ne tolsime, bet vis artėsime prie Lietuvos ir mūsų šventovės Vilniaus išlaisvinimo ir kenčiančių brolių ašarų nušluostymo.

Tąja proga dar prisiminkime šią šventą istorinę tiesą, kad pasiryžusi tauta negali būti nugalėta. Ji gali būti stipresniųjų tik sunaikinta. Bet mes, lietuviai, nors ir praretinti, bet dar gyvi. Taigi gyva ir dar gyvuos Lietuva.

Jurgis Kiaunė.

Šaltųjų ginklų laikotarpyje taktika statė klausimą: kaip geriausiai sunaikinti priešą masiniu spaudimu, smogiant jietimi ir kardu? Antrojo, abiejų kariavimo būdų pusiausvyros laikotarpio metu, karo menas pakeitė klausimą. Jis dabar skambėjo taip: kaip geriausiai panaudoti tolimo veikimo ginklus, kad jų pagalba apnaikinti priešą ir prieiti prie jo lemiančiai artimai kovai?

Šiandien, trečiajame laikotarpyje, kai vyrauja tolimo veikimo ginklai, pagrindinis taktikos klausimas yra: kaip geriausiai galima sunaikinti priešo karines pajėgas ir tautos galią tolimo veikimo ginklais?

Esama dviejų karo elementų, nors ir ankštai sujungtų, bet vistik atskirų. Pirmas yra politinis, kuris apima besivaržančiųjų grupių pobūdį, jų vyriausybes, politiką ir išteklius. Antras yra taktinis elementas, kuris apima viską, kas galima būtų pavadinti kovos mechanizmu. Trečiasis karo elementas — strategija, jungia pirmuosius du pagal abiejų pusių esamą padėtį, ieško geriausių taktinių būdų pasiekti politinio tikslo.[6]

Priešo sunaikinimas kautynėse yra pirmos svarbos. Atskiri mūšiai dažnai nulemdavo karo veiksmus, net ištisus karus. Pagrindinis geografinis elementas yra žemė — sausuma. Armijos gali blokuoti, pulti ir užimti priešo teritoriją. Žygiuojant pirmyn, ieškant priešo, savų pajėgų dvasia ir moralė kyla, nes negalima priešo nugalėti jo nepuolant. Įdomus ir svarbus faktas yra tas; kad pirmiausia buvo išrasti ginklai, o tik vėliau šarvai Pirmųjų karinių pastangų būta ofenzyvinių ir tik antroj eilėje defenzyvinių. Gynimasis visada buvo atsilikęs nuo puolimo.[8]

Kaip vienos kurios kariuomenės dalies vadas formuoja kautynes, taip bendras karo vadas formuoja karą. Jo veikimo sritis yra strategija.

Karo menas yra dvejopas. Jo tikslas yra sumušti priešą sunaikinant jį politiškai, arba tik nuginkluojant ir priverčiant jį priimti bet kurias pageidaujamas taikos sąlygas. Antroji galimybė yra siekti jo valstybės pasieniuose ribotų užkariavimų, kurie pasilaikomi ar panaudojami būsimai taikai kaip naudingi mainų objektai.[4]

Karinis pasirengimas yra parengtis valstybės, kuri dar taikos metu išpildo visas sąlygas būsimam karui. Prie šitų sąlygų priklauso tautos karinių įstatymų būdas, geras vidinis kariuomenės stovis, tinkama vadovybė, visos tautos prisidėjimas prie krašto gynimo, tautos gausumas, atatinkamas kariuomenės kiekis, karinis apmokymas, aprūpinimas ir apginklavimas ir užtikrinti finansiniai ir ūkiniai karui vesti pagrindai.[5]

TAKTINIAI ELEMENTAI.

16 amž. gale iškilo naujas, galingas ginklas — artilerija. Jos kautynių vienetas yra ne atskiras žmogus, kaip pėstininkuose, bet pabūklas ar kitas koks ginklas su jo tarnyba. Einant šituo nusakymu, senovės ir viduramžių katapultos atitiko šių laikų artilerijos pabūklams, o kai kurie šių laikų pėstininkai ištikrųjų yra artileristai, nes jie ginkluoti ne lengvais pėstininkų ginklais, bet sunkiaisiais ginklais, minosvaidžiais ar prieštankiniais pabūklais. Jei raiteliai arklius vartoja daugiau transportui ir normaliai kaunasi pėsti, jie yra raiti pėstininkai. Modernių ginklų ugnis senąją kavalerijos vertę sumažino beveik iki nulio. Senovės kovos vežimai atstojo šių dienų tankus ir šarvuočius. Tankai gerokai sumažino pėstininkų vertę ir, galimas dalykas, dar daugiau ją sumažins. Jei tankai yra ginkluoti artilerijos pabūklu, jie darosi panašesni į motorizuotą artileriją. Jūrų kautynių vienetas buvo ir yra kovos laivas, orinių kautynių lėktuvas.

Linija ir vora yra pagrindinės taktinės rikiuotės. Linija yra kautynių rikiuotė, moderni su tarpeliais tarp kovotojų ir dalinių, senovinė — ištisa linija Vora yra judėsio rikiuotė. Keturkampis, seniau vartota kovos rikiuotė, išsivystė iš voros. Kautynių linijos silpniausios vietos yra jos šonai, arba sparnai; tuo tarpu, karo laivų linijos silpniausios vietos yra priekis ir užpakalis. Kautynių linija yra kryptis, kurią linija yra silpniausia.[8]

KAUTYNIŲ METODAI.

Puolimui vartojami trys metodai: prasiveržimas, supimas vienu ar abiem sparnais ir apėjimas. Prasiveržimui vartojama gili rikiuotė, supimui ištęsta linija, su pagrindiniu gilumu ir svoriu sparne. Apėjimas yra ne ištisa linija, nes jėgos yra dalijamos į dvi dalis.

Gynimuisi vartojamas atsparos punktų, arba kordoninis metodas ir judrusis. Kordonas, tai plona dalinių linija su mažais rezervais. Judrusis metodas yra standartinis, kai įrengiami vienas kita remią taškai didelėn gilumon ir rezerve laikomos didelės pajėgos, kartais apie pusę visų pajėgų.

Stabdymo veiksmams vartojamos viena arba dvi linijos. Atsitraukimą dengia priedanga. Persekiojimas vykdomas spaudžiant priešą tiesiai (frontu), tuo pat metu jį supant.

Mūšis tai bendras susidūrimas tarp ginkluotų priešo jėgų, sausumos ar jūrinių Žodis kilęs iš lotyniškojo battalia (išvirtęs į anglišką battle), pradžioje reiškė dalinius išsirikiavusius mūšiui; iš čia kilo žodis batalionas. Mūšis toks taktinis veiksmas, kurio eiga ir pa-

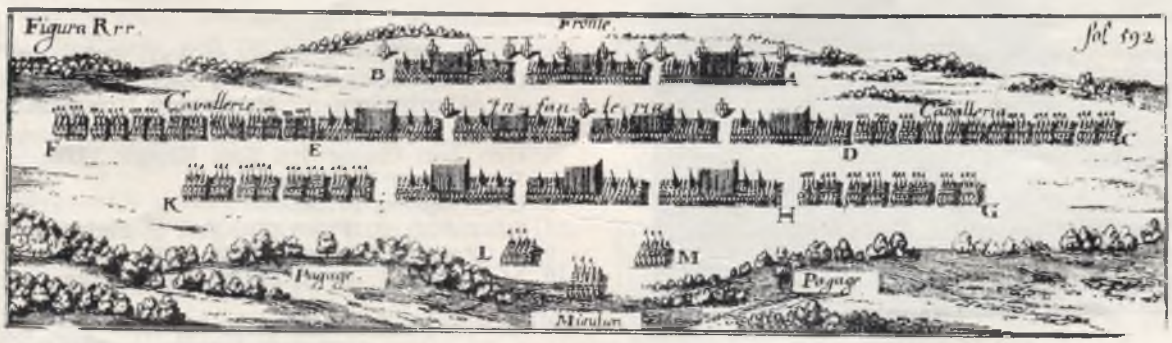

Karluomenė išrikiuota mūšiui; centre pėstininkai, remiami artilerijos sparnuose kavalerija, 1665 m.

sėkmes gali nulemti ne tik tos kampanijos ar operacijos, bet ir viso karo eigą. Dviejų priešingų kariuomenių sąlytis dar nėra mūšis, jis gali pasireikšti ir kautynėmis. Esmėje mūšis yra aukščiausias karo taškas, kai kovojančios pusės panaudoja visas turimas jėgas ir išteklius

Kautynės yra mažesnių junginių susidūrimas, su ploto ir laiko aprėžtom pasėkom, jos gali būti mūšio dalis. Jos yra įvairios savo pobūdžiu: puolamosios, ginamosios, susitinkamos, miško, gyvenvietės, nakties, persekiojamos, atsitraukiamos, stabdomosios ir kt. Pavadinimas nusako jų pobūdį. Lemiamomis kautynėmis vadinamos tos, kurios išsprendžia mūšio ar operacinių veiksmų likimą.

Susidūrimai, susitikimai, susišaudymai ir pan. yra nereikšmingi mažų dalinių veiksmai.

Susidūrimų eilė tarp stambių junginių ar dalių vra vadinama operacijom ar kariniais veiksmais. Kampanija tai grupė karinių veiksmų ar operacijų, pravestų vienam strateginiam tikslui pasiekti.

Seniausias žmogaus būdas kautis yra kumštimis. Net ir šiais laikais kumščių kova yra madoje ne tik tarp laukinių, bet ir labiausiai civilizuotų bendruomenių tarpe. Taigi kumščiavimas, arba modernus boksas yra lyg ir prototipas sudėtingiausių ir didžiausių karų, bet kada kariautų augštų civilizacijų tautų. Kova tarp dviejų vyrų, nors ir nemankštintų, net tarp dviejų mažų berniukų, rodo tokį stebėtiną, kūno pritaikymą kumščių kovai, kad net kyla mintis, jog Visagalio pirmoji mintis sutveriant žmogaus kūną buvusi skirta jį kovai.[8]

Turbūt nėra nė vieno kito veiksmo, kuris galėtų taip stipriai įtempti žmogaus jėgas ir taip jį nuvarginti, kaip muštynės. Ir nenuostabu, nes buvo laikai, kai nuo tokių muštynių pasekmių parėjo kovojančio žmogaus išlikimas.

Jei dviejų kumštininkų jėgos nebus perdaug skirtingos, daugiau galimumų yra, kad laimės puolikas. Tačiau yra galima, kad besiginantis, pastebėjęs progą, gali nulemti muštynes savo naudai vienu staigiu smūgiu. Pasaulio istorijoje nėra žinoma jokia kova, kuri būtų laimėta vien tik besiginant ir nepanaudojant ofenzyvinio smūgio. Trys pagrindiniai elementai nusako kumštininko sėkmingumą, jie tinka nusakyti ir kariuomenės, ar karo laivyno efektingumą: tai jėga, sugebėjimas ir drąsa. Šios ypatybės yra daugiau

Amerikos civilinis karas, ataka.

Tankai ir jų grenadieriai — modernaus karo pagrindinis ginklas.

ar mažiau, yra žmogui įgimtos, tačiau jos gali būti išvystytos iki nepaprasto laipsnio.

Žmogaus, kariuomenės ar karo laivyno stiprumas, kaip geležies grandinės, lygus jos silpniausiai daliai. Rimtoj kovoj priešas, atradęs silpniausią vietą, taip stipriai smogs, kad ji neišlaikys ir trūkdama sugriaus visą struktūrą.

Drąsa yra tas intensyvus, bet kontroliuojamas noras laimėti, ieškantis savo tikslo taip atkakliai, kad visos kūno ir dvasios jėgos būna tam skiriamos nežiūrint pavojaus, sunkumų ir nuovargio.

Fizinė jėga ir drąsa pareikalavo civilizacijos pagamintų ginklų. Demmin sako, kad ginklai, pradžioje išrasti naikinimui, tapo stipriausi civilizacijos padargai. Atrodo, kad geresnių ginklų išvystymas yra greičiau civilizacijos pažangos priežastis kaip jos padarinys ir, kad be jų civilizacija nebūtų pilnai pasiekta. "Yra tiesa, kad ginklai ir karai, kuriu metu jie buvo naudojami, įgalino protingą civilizaciją išsilaikyti pirmoje eilėje prieš laukinius žvėris ir pagaliau prieš barbarus."[8] (Pabaiga)

Literatūra:

1. Quincy Wright, A. Study of War, 1942.
2. C. Falls, Ordeal by Battle, 1943.
3 P. Schmitthenner, Krieg und Kriegsfuehrung, 1930.
4. Gen. von Clausewitz, Vom Kriege, 1917.
5. Der Grosse Brockhaus.
6. Encyclopedia Britanica.
8. Rear Adm. A. Fiske, The Art of Fighting, 1920.
9. H. Stegemann, Der Krieg, 1939.
10. Maj. Gen. J. F. C. Fuller, The Dragons Teeth, 1932.
13. A. von Pawlikowski-Cholewa, Heer und Voelker Schicksal, 1936.

LENKŲ PARTIZANAI VILNIUJE

LENKAI MANE MOBILIZUOJA

Vieta, kur aš buvau 1942—44 metais, apėmė Molodečną, Minską, Lepelį, Polocką, Daugpilį ir kt. Vietos gyventojų būta labai mišrių, bet daugumoj pravoslavų; lenkų labai maža.

1942 m. gruodžio mėn. L. miestelyje susipažinau su kun. B., kuris man papasakojo apie besiorganizuojančius lenkų partizanus. Kun. B. gimęs ir augęs Lietuvoje prie Ukmergės, bet ilgą laiką gyvenęs Lenkijoj. Jau senyvas, bet fiziškai stiprus ir gerai kalbėjo lietuviškai. Jis nuolatos gyveno savo parapijoj G. miestelyje, bet tuo metu aptarnavo 8—9 aplinkines parapijas, nes kiti kunigai buvo vokiečių sušaudyti už priešvokišką veiklą. Aišku, lenkai pasitikėjo juo ir visais reikalais prašydavo jo patarimo.

Jau tuo laiku apylinkėse plėšikavo ir žudė žmones komunistiniai banditai. Kai aš kartą kun. B. paklausiau, ar jis nesibijo raudonųjų banditų, tai jis man atsakė, kad vykstant pro pavojingas vietas, jį palydi lenkų partizanai.

Kai 1942—43 metų šaltąją žiemą vokiečių kariai judėjo lėtai ir be nuotaikos, o partiečiai ir civiliniai pareigūnai žiūrėjo kur gauti lašinių ir nusigerti, tai lenkai buvo labai judrūs. Apsimetę baltgudžiais, jie skverbėsi į valsčių, policijos, geležinkelio ir kitas tarnybas. Privirę kibirais naminės, nugirdydavo vokiečius iki sąmonės netekimo. Jų moterys surengdavo baliukus, vaišindavo ir glamonėdavo vokiečius. Taip lenkai įgaudavo vokiečių palankumą ir gaudavo leidimą keliauti geležinkeliu, auto mašinom ir pan. Tuo būdu lenkų partizanų ryšininkai lengvai pasiekdavo ir toliausias savo vietoves ir atskirai gyvenančius lenkus.

1943 m. kovo mėn. apsistojau S. miestelyje. Kad būtų lengviau orientuotis vietovėje ir padėtyje, buvo reikalingas kontaktas su patikimais gyventojais. Tuojaus suėjau į pažintį su vietos gydytojo žmona, ponia L., kuri kilusi iš Vilniaus ir mokėjo lietuviškai. Vietos viršaitis buvo tikras baltgudis. Jis labai nemėgo lenkų, o bolševikus irgi gerai pažinojo, nes revoliuciją buvo išgyvenęs Rusijos gilumoje. Jis per savo žmones sekė lenkus ir jų partizanų veiksmus. Su viršaičiu M. buvau labai geruose santykiuose ir nuolat iš jo gaudavau reikalingų žinių.

Turtingesni lenkai iš plačios apylinkės buvo subėgę į miestelį S. ir grupavosi apie ponią L. Kadangi aš kalbu lenkiškai laisvai, tai tuoj su visais susipažinau, o su kai kuriais net ir susidraugavau. Jie irgi sekė žinias iš Londono ir buvo optimistai, kad Lenkija bus greitai atstatyta.

Įvairiomis progomis, dažnai prie stikliuko, tekdavo su jais išsikalbėti įvairiomis temomis. Lenkai mėgsta pagyras. Jie neiškęsdavo nepasigyrę apie savo partizanus ir kad rengiasi kovai prieš vokiečius. Bet kad jie rengėsi kovai ir prieš lietuvius, to jie net mažiausiu žodeliu neprasitardavo, ir kalbėdami apie Lietuvą būdavo švelnūs, lyg laputės. Lenkų užmačias Lietuvos atžvilgiu puikiai žinojau. Maniau, kad lietuviškieji veiksniai buvo tą irgi pramatę ir tam atitinkamai ruošėsi, bet atrodo būta visiškai kitaip.

Iš dr. L. patyriau, kad visi lenkai yra suskirstyti į partizanines grupes, kurioms vadovavo buvusieji lenkų karininkai. Lenkų partizanams buvo įsakyta niekur ir niekad viešai su ginklu nesirodyti ir jokiu būdu nesivelti į kautynes. Jiems buvo liepta laukti įsakymo, o tas įsakymas turėjo ateiti vokiečiams traukiantis. Jų pagrindinis uždavinys buvo užimti Vilnių ir senąsias "sienas".

1944 m. liepos 5 d., vos tik man atvykus į savo namus Vilniuje, pas mane užėjo kaimynas S. ir vienas buvęs lenkų viršila, abu lenkų partizanai. Po trumpo pašnekesio prisiminiau jau anksčiau girdėtas istorijas apie lenkų partizanus ir į savo kaimynų kalbas iš pradžių nekreipiau didelio dėmesio. Bet kai jie pasakė, kad dar šiandien, arba ryt lenkų partizanai pradės kovą už Vilniaus išvadavimą iš vokiečių, kad aš jau esu lenkų partizanų žinioje ir turiu jiems padėti veikti, tada aš susirūpinau.

LENKŲ PARTIZANAI VEIKIA

Tą ankstų rytą eidamas namo nuo Vokės iki Snipiškių kareivinių, niekur nepastebėjau lietuvio policininko ar lietuvio kareivio. Buvau užsukęs ir į L. S. D. vietovę, bet ten buvo jau tuščia. Mano namų apylinkėje gyveno daugumoj suvargę ir prasigėrę rusai ir keletas lenkų šeimų. Tokiom sąlygom esant, aišku, turėjau bent tuo tarpu sutikti. Savo svečiams lenkams dar mėginau aiškinti, kad aplink pilna komunistų, kad bolševikai atėję mus visus iškars ir pan. Bet jie mano aiškinimų ir klausyti nenorėjo. Tuoj nusivedė mane pas mano nuomininką W. ir man parodė pilną kampą šautuvų, granatų ir šovinių. Jie mane painformavo, kad vietos komunistams yra pasakyta laikytis nuošaliai ir kad vokiečiams pasitraukus Vilniuje valdžią perima lenkai. Jie man pasakojo, jog jiems yra žinomi gen. Sikorskio žygiai Maskvoje ir kad bolševikai nustums vokiečius į vakarus, tačiau Vilnių su apylinkėm perims lenkų valdžia, kad su bolševikais žygiuoja sąjungininkų R. Kryžiaus atstovai ir pan.

Mano kaimynas, jaunas 19 m. lenkas, turėjo palaikyti ryšį su partizanų vadu Wilk ir apylinkės grupėmis. Jam vienam buvo pavojinga judėti, nes vokiečiai galėjo jį įtarti ir suimti. Be to, besitraukiantys vokiečiai atiminėjo susisiekimo priemones ir lenkai bijojo, kad jiems neatimtų paskutinio dviračio. Todėl lenkai paprašė, kad aš lydėčiau jų ryšininką, o man nesutikus, jie pradėjo pykti ir išmetinėti, kad aš noriu vokiečiams gero ir pan. Jie su pasigardžiavimu tvirtino, kad visi lietuviai jau paliko Vilnių ir aš esu likęs lenkų valdžioje. Jie man pasiūlė lenkų partizano knygutę ir pažadėjo visą paramą.

Norom nenorom dar tą pat dieną apie 12 val. dviračiais išvykome į Žvėryną, Sudervę, Maišiogalą ir kitas vietoves. Rytojaus dieną, liepos 6, vykome į Paberžę, prie Žaliųjų Ežerų, Nemenčinę ir kt. Esant Nemenčinėje pasklido gandas, kad Pabradės rajone dar esąs kažkoks lietuvių karių dalinys. Buvo kiek drąsiau ir linksmiau ir jau buvau bevažiuojąs ta kryptimi, bet besitraukiantys vokiečiai užstojo kelią. Vėliau Jurbarke patyriau, kad tuo laiku ten buvo mūsų III bat. pakeliui iš Rytų.

Lenkų partizanų vadovietė buvo Vilniaus šlaituose už Žvėryno. Jie nuolat sekė radijo pranešimus iš Londono ir laukė sutarto ženklo, Krakaviako plokštelės, kovai prieš vokiečius. Moterys, seniai ir vaikai paaugliai buvo įjungti įvairioms pareigoms. Pav., pravažiuojant gyvenvietę, pirmiausia pamatydavom subėgančius vaikus, paskui pasirodydavo kibiru rankoje nešina moteris, arba senis ir tik vėliau ginkluoti ir keturkampėm kepurėm vyrai. Aišku, pradžioje jie turėjo būti atsargūs, nes aš buvau pilna lietuvių kario uniforma ir ginkluotas. Tų partizanų buvo ne kuopos ir batalionai, o tik atskiros negausios grupės, ginkluotos įvairiais aprūdijusiais šautuvais.

ATSIPALAIDUOJU IŠ PARTIZANŲ

Ši mano tarnyba amžiniems priešams mane labai pykino. Kartais taip ir norėjosi patraukti automatu per tas keturkampes kepures. Taip po trijų nemigos naktų, fiziškai ir nerviškai išvargęs, liepos 7 d. nutariau nusikratyti savo "geraisiais globėjais". Lietuvio kario uniforma ir vienam jau buvo nesaugu pasirodyti mano gyvenamame rajone. Uniformą ir pistoletą sudėjau į lagaminą, apsirengiau civiliškai ir paprašiau savo gyventoją lenką W., kad padėtų nuvežti lagaminą į geležinkelio stotį iš kur aš jį noriu persiųsti į Kauną savo namiškiams. Vilniaus geležinkelio stoties prausykloje vikriai persirengiau į uniformą, nustebusiam palydovui padėkojau už patarnavimą ir apie 16 val. palikau mielą sostinę.

Iš kur lenkų partizanai gavo ginklų? Jie turėjo paslėptų likučių iš buvusios lenkų kariuomenės; grobio bolševikams skubiai traukiantis 1941 m. vasarą; iš ukrainiečių, slovakų ir kitų dalinių bėglių; išvogtų iš vokiečių karo ligoninių; nupirktų už lašinius iš vokiečių pareigūnų; iš Baltgudijos karinių dalinių ir policijos.

1944 m. pradžioje Gudijos valdžia buvo paskelbusi dalinę mobilizaciją. Į kadrą tuoj prisistatė buvusieji lenkų karininkai ir puskarininkiai, nes gudai savo kadro neturėjo. Kai tik atsirado proga, lenkai pasigrobė ginklų ir išbėgiojo iš gudų karinių dalinių. Daug lenkų buvo prisiplakusių ir gudų policijoj, bet progai pasitaikius jie pagrobdavo ginklų ir pabėgdavo.

1944 m. liepos 17 d. Kaune Vytauto prospekte, prie 1 Didžiojo Karo vokiečių karių kapų sutikau vokiečius karius. Po trumpo pašnekesio paaiškėjo, kad tai buvo Vilniaus įgulos likučiai. Vienas vokiečių puskarininkis papasakojo, kad pačiam Vilniaus mieste didelių kautynių nebuvo. Liepos 13 d naktį jie bandė iš Vilniaus pasitraukti, bet buvo iš visų pusių apsupti. Tuomet jie metėsi pro Užvingio (Zakreto) mišką ir laiveliais, o kiti plaukte perplaukė į dešinį Neries krantą, bet iš visur buvo apšaudomi. Ar juos apšaudė lenkų partizanai, jie negalėjo tikrai pasakyti.

Atrodo, kad lenkų partizanai nesulaukė iš Londono sutarto ženklo kautynėms prieš vokiečius. Iš lenkų spaudos žinoma jog bolševikai pasikvietė Vilniaus lenkų partizanų vadovybę į svečius, visus suėmė ir išvežė.

PO VILNIAUS BOMBARDAVIMO

Liepos 4—5 d. naktį praleidau Vokės šlaituose, nes Vilnius buvo apšviestas ir rusų bombuojamas. Vos praaušus, pėsčiom patraukiau geležinkelio stoties link. Neskaitant mūsų keleivinio traukinio, praėjo dar 3 prekiniai ešalonai, kurie stovėjo nukreipti į rytus. Bombų išraustų duobių buvo pilna apie bėgius. Prekių stoties sandėliai ir kažkoks pastatas prie geležinkelio sanatorijos baigė degti. Prie pat keleivinės stoties baigė degti prekinis sąstatas. Tarp sudegusių vagonų gulėjo užmušti galvijai ir sproginėjo degtinės buteliai. Geležinkelių stotis buvo sveika, tik langai buvo išbyrėję. Stoties aikštėje, prie tvoros gulėjo du civilių lavonai. Geležinkelio gatvėje, prie namo kertės, gulėjo dar vieno civilio lavonas. Vienas geležinkelių tarnautojas pasakė, jog tą naktį buvo užmušti 8 asmenys: trys vokiečių kariai, o kiti civiliniai pareigūnai.

Einant pro Aušros Vartus, Didžiąja, Pilies, Gedimino, Vilniaus, Kalvarijų gatvėmis bombavimo žymių nesimatė. Miestas po naktinės audros buvo toks ramus, kaip išmiręs. Tik kartais iš vienos tarpvartės į kitą prasmukdavo kokia žmogysta. Aišku, tai buvo palikto turto "medžiotojai". Apie

Žaliąjį tiltą ir už Neries jau buvo žymiai didesnis judėjimas. Ten matėsi daugiau vyrų, vis kažkur skubančių.

Liepos 6 d. pavakarėje nuslinkau iki Katedros, Pilies ir Didžiosios gatvės, iki Rotušės, Vokiečių ir Basanavičiaus gatvių, iki Teatro, Vasario 16 d., iki Lukiškių ir paneriais namų linkui. Nors iš liepos 5 į 6 d. Vilnius vėl buvo bolševikų bombarduotas, bet mano praeitu keliu puolimo žymių nepastebėjau. Lenkai pasakojo, kad gyvenamas rajonas apie prekių stotį smarkiai nukentėjo. Liepos 7 d. kelios bombos jau krito ir miesto centre. Du namai buvo sugriauti Skapo gatvėje, vienas didesnis namas buvo apgriautas Aušros Vartų rajone.

Nuo Antakalnio, pro Katedrą, Gedimino ir kitom gatvėm traukėsi suvargę ir murzini vokiečių kariai vis klausdami kelio į Kauną. Vaizdas buvo labai niūrus, kai palyginau basus, kruvinom kojom, be ginklų ir suvargusius su tais, kurie 1941 metais ėjo pirmyn su daina ir pasiraitę rankoves. Kelis jų besiilsinčius ant Katedros laiptų užkalbinau. Daugumas jų buvo iš Minsko — Polocko ruožo sudaužytų dalinių. Jie pasakojo, jog atsitraukdami turėjo laikytis didesnėmis grupėmis, nes pavienius partizanai ir vietos gyventojai likviduodavo.

Vilniaus miesto gatvėse jokių barikadų dar nesimatė, bet prie plentų, vedančių į miestą, buvo išstatyti prieštankiniai pabūklai. Tiesa, Pilies kalne, Altarijoje ir prie Trijų Kryžių kalno matėsi kareivių ir priešlėktuvinių kulkosvaidžių, bet Vilniaus bombavimo metu jie tylėjo kaip žemė.

Maždaug tokiose aplinkybėse mūsų senoji sostinė laukė naujųjų okupantų. **L.**

RAUDONAJAI ARMIJAI BĖGANT IŠ LIETUVOS

1941 m. birželio 24 d. auštant apie 1,5 km. už Pabradės miestelio 259 šaulių pulko kpt. P. B. pranešė bataliono vado pareigas einančiam rusų leitenantui, kad jis toliau nežygiuos ir savo kuopą pasuko miškan.

Miške kapitonas P. B. savo kuopai paaiškino, kad fronto padėtis neaiški ir jis nutarė toliau neiti, bet kurie nori, gali laisvai iš kuopos pasitraukti. Politrukas, raud. armijos karininkai, žydeliai, raudonarmiečiai ir vienas lietuvis komjaunuolis nužygiavo į rytus. Lietuviai kareiviai pasiliko su kpt. B., kuris su kuopos likusia dalimi, 6 sunk. kulkosvaidžiais, šaudmenimis ir kitom priemonėm, per miškus aplinkiniais keliais atžygiavo prie Pabradės geležinkelio stoties. Čia tuojau užėmė kareivinas ir organizavo miestelio ir geležinkelio apsaugą.

SENUOSIUS METUS PALYDINT

Kaip tikras karys, nebodamas kliūčių ir nedateklių, KARYS daro savo paskutinį žingsnį šiais metais. Paliekam skaitytojui vertinti jo nuveiktą darbą. Tačiau darbui, kuris yra atliktas, reikėjo apsčiai valios, energijos ir užsispyrimo. KARYS baigia senuosius metus su gera sveikata ir pilnas energijos žygiuoti per lietuviškus namus visame pasaulyje, ne tik nesuklupdamas, bet vis stiprėdamas ir jaunėdamas.

1955 metais skaitytojai gaus 8 puslapiais didesnį KARĮ. Tuo pačiu jis bus turiningesnis ir gausiau iliustruotas. Per šiuos metus sutelktas gerokas bendradarbių būrys tai laiduoja.

Tačiau duodamas ką gali skaitytojams, KARYS pageidauja iš jų dviejų dalykų:

1. Rašyti KARIUI kas kaip moka ir išmano. Kiekvienas laiškelis, patarimas ir kritika yra mielai laukiama ir sunaudojami KARIO patobulinimui.

2. Laiku sumokėti prenumeratą sekantiems metams ir stoti KARIO platinimo vajun. Minimumas: — kiekvienas skaitytojas suranda bent vieną naują skaitytoją. Tai vienintėlis tikras kelias į KARIO stiprėjimą. Siųsdami $8.00 iki sausio 1 d. išsirašysite sau ir dar vienam naujam skaitytojui padidintą žurnalą 1955 metams. 10 skaitytojų, daugiausia išplatinusių prenumeratų 1955 metams, gaus dovanų knygų.

Norėdama sužinoti skaitytojų pageidavimus, redakcija su šituo KARIO numeriu siunčia ANKETĄ. Neatidėkit jos užpildymą! Tuoj pat įrašykit pieštuku ar plunksna atsakymus, kaip norit ir išmanot ir dar šiandien išsiųskit anketą redaktoriui. Ji padės suprasti Jūsų norus, ir pagelbės atatinkamai tvarkyti KARIO leidimą. Neužmirškit užpildyti priedą: įrašykit pavardę ir adresą to asmens, kuriam bus pasiųstas KARYS susipažinti nemokamai.

Redakcija

Didelėms rusų masėm traukiantis, po smarkių kautynių, nors ir laikinai, buvo priverstas pasitraukti į kalvas, bet tuoj vėl grįžo ir užėmė Pabradę.

Aš manau, kad kpt. B. žygis buvo vienas iš drąsiausių Pažeimenės įguloje. Tik jis vienas pajėgė išgelbėti didesnį skaičių lietuvių vyrų ir ginklų. Kpt. B. dabar gyvena Australijoj. Jo pavardės nerašau, nes jo giminės yra likę Lietuvoje. **L**

V. VOKIETIJOS APGINKLAVIMO IŠVAKARĖSE

PRANYS ALŠĖNAS

Šie metai baigiasi. Įžengę į Naujuosius 1955-tuosius Metus, kaip paprastai, vėl spėliosime, bursime, ką naujo jie atneš pasauliui ir ar pasikeis žiauraus likimo lemtis kankinamai ir kryžiuojamai mūsų Tėvynei Lietuvai.

Ir, visdėlto, įsistebėjus į kasmetinę Vakarų demokratijų susmukusią rutiną, iš anksto būtų galima pasakyti, kad ir kiti metai galės būti tokie patys neviltingi, kaip ir praėjusieji. Tačiau šių metų baigmėje ima ryškėti vienas naujas faktorius Vakarų politikos arenoje, kuris duoda vilčių, kad kitiems galima bus tikėtis įprastosios Vakariečių rutinos prasiblaškymo, tarytum aklinam prūde dvokiančio vandens pajudėjimo, prakasus kanalą kur nors nuolaidesne kryptimi... Tas faktorius — tai V. Vokietijos atginklavimas.

Nors yra dar nemaža kliūčių, kurios gali apginklavimą sulaikyti (ypač Saaro klausimas), tačiau Londono ir Paryžiaus susitarimai jau leidžia tikėtis, jog visos galimos kliūtys bus stengiamasi visomis priemonėmis nugalėti, o kitų metų pradžioj, vėliausiai apie pavasarį, gal vėl žygiuos vokiečių karių gretos "Streitkreafte" (nebe "Wehrmachto") eilėse...

Žinoma, labai didelio džiaugsmo atgyjanti Vokietijos armija negali kelti, tačiau tai yra gyvenimiška būtinybė, ko išvengti negalima, nes tokia didelė, gaji ir vitališka valstybė, kaip Vokietija, dešimtmečius negali būti okupuota. Gi antra vertus — toks mostas yra visiškai būtinas ir reikalingas Vakarų demokratijų atsvarai prieš kasdien stiprėjančią raudonąją pabaisą — komunizmą. Apginkluota Vokietija — tai bus lyg injekcija į komunistiniais piktšašiais apšašusį Vakarų demokratijų kūną. Čia turiu galvoj ypatingai Prancūziją ir Italiją, kurios savo valstybių viduje vos bepajėgia grumtis su raudonuoju gaivalu. Pav., Prancūzija savam parlamente turi net 90 komunistų atstovų, kurie patriotinei parlamentarų daliai giedant tautos himną, žuvusiųjų Indokinijoj pagerbimo proga, sėdi sau ložėse ir ... žiovauja. Taigi, ar bereikėtų didesnio pasityčiojimo iš valstybės jos viduje gyvenančio priešvalstybinio gaivalo? — Manau, ne! Toks pasityčiojimas suvereninės valstybės viduje iš šventai prisimintinų dalykų, tegalimas tik nuolaidžioj Vakarų demokratijų sistemoj. Jie susiprato, kad reikia uždaryti ir paskelbti už įstatymo ribų totalistines fašistų ir nacių partijas, tačiau ligi šiol nesusipranta, kad seniai buvo laikas uždaryti dar totalistiškesnę raudonąją komunistų partiją.

Taigi, dėl šitokių priežąsčių, mes, pavergtų kraštų atstovai, ir laukiame naujos Vokietijos armijos, kuri prablaivys pasaulio padangę ir pagydys kaskart vis daugiau besiplečiančių raudonųjų piktšašių epidemiją...

Nors Londono Pakte yra klauzulė, kurioje pasakyta, kad V. Vokietija nesiekianti Vokietijos suvienijimo jėga, tačiau, netenka abejoti, kad, laikui bėgant, ši Pakto pastraipa savaime išnyks, kaip išnyko varžtai Vokietijai apsiginkluoti po I-mojo Didžiojo Karo Versalio sutarties.

Kitaip, kaip gi Vokietiją sujungsi? Juk raudonieji, kur tik koją įkelia, be jėgos iš tenai nebepasitraukia. Tiesa, prieš atiduodant V. Vokietijai visišką suverenumą ir prieš įsteigiant jos armiją, nemaža būkštavimų girdėti įvairių valstybių politinėse sferose. Pusiau ar visiškai civiliškos galvosenos laikraštininkai, apie karus nei apie kariuomenę nieko nenusimaną, prirašo dažnai ir nesąmonių spaudoj, o taip pat užpila klausimais ir augšto rango kariškius, žinomus strategus, kuriuos jų klausimai tik šypsotis priverčia.

J. Stašaitis

ŽUVUSIEMS DĖL TĖVYNĖS

Nuo gyvenimo audrų palūžę,
Didvyriai senos tautos,
Nebegirdit, kaip aplinkui ūžia
Pikti viesulai įnirtusios audros.

Jums norėčiau viską apsakyti —
Pasiguost dalia sunkių vargų...
Gal sugrįžtų laimė, nors trumpa, mažytė
Nežinion išguita iš tėvų namų.

Dėl tėvynės laisvės priglaudė jus žemė
Vidury jaunystės, žydinčios baltai...
Ir liūdėjo jūsų žvaigždynai aptemę
Ir į kapą žengė jūsų pažadai.

Tad šiandien vainiką dedam ant jūs kapo —
Tegul bus tėvynės žemė jums lengva!
Tegul jūsų darbus mūs darbai apsako,
Lai tarp jūs ir mūsų Ji išliks gyva!

BRANGIOJI ŽEMĖ

Buvai tu žemė juoda ir smėlėta,
Buvai margais arimais pridengta,
Pakilę vėjai draskė rūtą, mėtą,
O man likai brangi, šventa.

Plikuos laukuos skrajojo pikti vėjai,
O naktimis pro ūkanas verkšleno dargana
Ir pešėsi beržai suėję,
Bet tavo laimės buvo visada gana.

Ir siautė kartais pūgos dieną, naktį —
Žvaigždės paspruko nuo dangaus...
Ir buvo net sunku tikrus kelius susekti —
Tavojo krašto, praeitim brangaus.

Esi tu žemė prakaitu aplieta,—
Neduodi grūdo vaga neversta,
Pakilę vėjai drasko rūtą, mėtą,
Bet man esi brangi, šventa.

Kautynių inžinerijos daliniai, kokius šiandien turi JAV kariuomenė divizijos skaidiny

A. SPĖRA

Kautynių inžinerija, kaip ginklo rūšis, paskutiniame pasauliniame kare yra suvaidinusi žymų vaidmenį. Nėra pagrindo galvoti, kad ateities kare, kai šiandienė karo technika vis plečiasi ir tobulėja, inžinerijos rolė sumenkėtų. Todėl ir manau, kad pravartu bus skaitytojus supažindinti su tuo klausimu ir šių dienų pažiūromis į jį, nors ir ne pilnoje apimtyje — liečiama tik divizija. Tos pažiūros buvo išdėstytos JAV Karinės Inžin. Korpo pulkin. MARVIN C. ELLISON jo straipsnyje tilpusiame mėnesiniame žurnale "The Army Combat Forces Jaurnal" š. m. rugsėjo mėnesį. Mūsų kariai, susipažinę su to straipsnio santrauka, manau, kiek nustebs, kad pateiktos mintys ir po gana ilgo laikotarpio vis dar yra mums nesvetimos. Jos naujos tik kai liečiamas dalinių kilnojimas oru. Kitais atvėjais jos esminiai nesiskiria nuo to ką esame turėję savo kariuomenėje, žinoma, neskaitant priemonių gausumo bei statomų uždavinių masto. Ta aplinkybė, tačiau, nė kiek nemažina pateiktų minčių įdomumo ar reikalo domėtis jomis ateityje.

ORGANIZACIJA. Kautynių inžinerijos batalionas kaip organinis divizijos vienetas susideda iš 4-rių kuopų, kas leidžia skaidant divizija į 3 kautynių vienetus, prie kiekvieno tokio vieneto, reikalui esant, priskirti po vieną inžinerijos kuopą. Ketvirtoji kuopa naudojama, kaip divizijos inžin. rezervas ir kaip parama divizijos artilerijai bei divizijos tarnyboms. Orinės divizijos organinis inžnerijos batalionas turi 3 kuopas ir, be to, tos kuopos kiek mažesnės už kuopas inžin. batalionų pėstijos ar šarvuotos divizijų skaidiny. Inžinerijos uždaviniams vykdyti kuopų organizacija leidžia kuopą skaidyti į gerai apmokytus 3 būrius arba į 9 skyrius savistoviems atskiriems veiksmams arba priskirti juos pėstijai.

PRIEMONĖS. Kiekvienas inžinerijos skyrius kilnojamas 2,5 tonų sunkvežimiu su atitinkamais tame sunkvežime įrengimais sukrauti priemonėms, būtent: dailidžių įrankių rinkinį, pionierių įrankių rinkinį ir sprogdinimo įrankių rinkinį. Be to, būrio vadas tokių įrankių rinkinius turi dar atskirame sunkvežimyje savo valdžioje. Kuopos vadovybė yra aprūpinta buldozeriu (didelio pajėgumo keliams profiliuoti ar kitokiems darbams skiriama mašina) ir motorizuotu oro kompresoriumi, kad paremtų būrius ar skyrius jiems dirbant. Pėstijos diviz. inžinerijos batalionas yra aprūpintas ant kilnojamų atramų pastatomu tiltu. Šarvuočių divizijos inžin. batalionas yra aprūpintas 50-ties tonų tiltu su maximaliu ilgiu iki 355 pėdų, kai jo statyba yra kombinuojama iš plūduriuojančių bei kilnojamų atramų. Pėstijos inžin. batalionas aprūpintas 4-riais nešiojamais vandeniui valyti rinkiniais. Tokiu būdu, kiekvienai iš 3-jų divizijos kautynių grupių tenka po 1 rinkinį. 4-tas lieka atsargoje ar naudojamas vandeniui tiekti daliniams esantiems prie divizijos vadovybės. Kautynių daliniams greit judant pirmyn, šie rinkiniai kilnojami šuoliais, kad užtikrintų vandens tiekimą pirmyn besiveržiantiems daliniams. Diviz. Inžin. b-nas taip pat turi žymias ugnies priemones: 145-M 1 šautuvus, 6 kulkosv. 30 kalibro, 4-rius sunkiais vamzdžiais 50 kalibro kulkosvaidžius ir 9 prieššarvinius 3,5 colio pabūklus.

Amerikiečių kariuomenės "buldozeris" tiesia kelią. The Military Engineer nuotr.

PANAUDOJIMAS. Kautynių inžin. uždavinys yra sudaryti lengvinančias sąlygas veikiančiam junginiui kautynėse. Lengvinančiom sąlygom čia suprantame tuos inžinerijos darbus, kuriuos vykdo inžin. daliniai savo junginio naudai. Antra vertus, taipgi inžinr. uždavinys yra savo darbais kautynių sąlygas sunkinti priešui. Be to, kai aplinkybės to reikalauja, inžinerija kaujasi lygiai kaip ir pėstija. Kautynių vienetas, suformuotas prie pėstijos pulko kaip branduolio, sudaro galingą smogiamąją jėgą, tačiau, to vieneto judrumas, — vienas iš svarbiųjų faktorių, daug pareis nuo inžinerinės paramos. Puolimo veiksmuose tenka laikyti, kad puolimo kryptyje bus sutikta daug kliučių, gamtinių ar dirbtinų: — tiltai susprogdinti, keliai išardyti, plotai užminuoti ir tt. Inžinerijos kuopa yra atitinkamai apmokyta ir, kaip jau matėme, aprūpinta priemonėmis bei medžiagomis, kad pasitaikančias kliūtis pašalintų. Trumpai tariant, kautynių inžinerija yra toji jėga, kuri savo darbais rems kautynių vieneto judrumą. Inžiner. daliniai lygiai gerai apmokyti ir turi priemonių daug padėti kai tenka gintis. Trumpai aptariant, inžinerijos veikla tuo atveju gali pasireikšti vykdant sekančius darbus: ginamųjų pozicijų įtvirtinimo darbai, vielų kliūčių įrengimo ir naikinimų atstatymo darbai, minų dėjimo darbai, tiltų bei daudų statymo, sutaisymo bei naikinimo darbai; kelių taisymo, žymėjimo, blokavimo bei ardymo darbai; vadoviečių bei pirmosios pagalbos punktų įrengimo darbai; inžinerinė žvalgyba. Kautynių inžinerija visuose skaidiniuose yra apmokinta ir įpratinta vandens kliūčių nugalėjimo technikos. Diviz. inžin. apmokinta taip pat ir tokių tiltų statybos, kurie nėra organinės diviz. inžinerijos žinioje bet gali būti paimti iš korpo ar armijos sandėlių. Kai vandens kliūties nugalėjimo operacijoje dalyvauja daugiau negu divizija, tuomet yra labiau tikra tokios operacijos sekmė, nes tiltų, keltų bei lieptų statybą perima aukštesnio (junginio) skaidimo inžinerija, gi divizijos inžinerijai palieka vienas iš svarbiųjų uždavinių remti pėstiją, kurios uždavinys grei-

WALTER SCOTT

(IŠTRAUKA IŠ KRYŽIAUS KARŲ ROMANO "TALISMANAS")

(Pabaiga)

— Karštinės priepuolis! — sušuko Ričardas. — Taip, tu esi teisus, taip vadindamas mano ligą. Bet, sakyk, kaip paaiškinsi tu šitą neveiklumą visų mūsų krikščioniškų valdovų: Prancūzijos Pilypo, storojo austrijiečio, Monferrato markizo, visų tamplierų riterių ir kitų? Kaip tu pavadinsi jų ligą? Taigi, žinok: jie serga ir fiziniu ir dvasiniu susmukimu, ir jiems jau nebepasitaisyti: atkrito jų ir rankos, ir kojos, ir galvos; jie neteko liežuvio, ir visi jų sąnariai sustingo. Neišgydoma liga suardė jų širdis, žymiausiuose mūsų riteriuose išdžiovino grožio ir kilnumo pajautimą, ir jie pamiršo savo šventąjį apžadą, atšalo jų veržimasis prie garbės, jie pamiršo net patį Dievą.

— Dėl Dievo, valdove! — išsigandusiu balsu pasakė de Vo, — kalbėkite tyliau, jus galima išgirsti už palapinės sienų. Jūsų žodžiai dar labiau sužadins murmėjimą pasiruošusių išsisklaidyti karių eilėse, ir krikščioniškoji armija nusilps dėl vyresnybės nebuvimo ir vaidų. Atsiminkite, kad jūsų liga atima mums svarbias atramas mūsų kelyje į tikslą. Lengviau berankiui suvaldyti kirvį, negu krikščioniškajai kariuomenei imtis ryžtingo žygio be karaliaus Ričardo pagalbos.

— Tu pataikauji man, de Vo, — pasakė karalius, tačiau, pasidavęs jo pagyrimams, jis pavargusiu judesiu ir romia išvaizda nuleido ant pagalvės savo galvą.

Bet Tomas de Vo nebuvo dvaro pataikūnas. Šitie žodžiai išsiveržė jam iš teisios širdies; dabar gi, matydamas, kaip gydomai jie paveikė sergantįjį, jis norėjo savo kalbą tęsti toliau, tačiau karalius, vėl pasidavęs sunkioms mintims, karštai sušuko:

— Tu stengiesi mane nuraminti, tačiau tavo žodžiai neįstengs turėti norimo poveikio. Pasakyk man, kodėl gi nieko dabar neveikia Europos riterija, bajorija ir visi valdovai? Argi tik todėl, kad vienas žmogus susirgo? Pasakyk man, kodėl gi karaliaus Ričardo liga, o, gal būt, ir jo mirtis, turi suparaližuoti jėgas milžiniškos, trisdešimties tūkstančių krikščionių kariuomenės, narsumu nenusileidžiančios jam pačiam? Pažiūrėk į elnių bandą, argi ji išsibėgioja, kai jos vadovas krinta nuo taiklios medžiotojo vilyčios? O būrys gandrų — argi jis išsisklaido, kada užskridęs vanagas nusineša pirmutinįjį, įsikabinęs nagais į jo kūną? Argi kitas neužima jo vietos? Kodėl gi nesusirenka kariuomenės viršininkai ir neišsirenka iš savo tarpo vadovaujančiojo?

— Nesupykite, jūsų didenybe, — atsakė de Vo, — bet aš girdėjau, kad tarybos nariai ėmėsi kažko panašaus.

Deginantis pavydas sujudo Ričardo sieloje.

— A! — sušuko jis, — tai, vadinasi, aš esu savo sąjungininkų užmirštas, jie mano, kad nėra vilties man pasveikti, jie laiko mane jau mirusiu! Bet ne, ne, jie neteisūs! Ką gi jie nori išrinkti krikščioniškosios armijos vadu?

— Visoje armijoje vertumu nėra nieko aukštesnio už prancūzų karalių — taip mano taryba, — pasakė de Vo.

— Be abejonės! Ką gi kitą jiems išsirinkti, jeigu ne Prancūzijos ir Navarros karalių! Mon Žua! Sen-Deni! Jo krikščioniškoji didenybė! Kaip žavi juos visi šitie titulai! Tiktai vieno reikia bijoti: kad jis, vietoj sušukęs "Pirmyn, draugai!", neapsiriktų ir nepasakytų: "Metas atgal, laikas pailsėti!" ir nenuvestų visos šauniosios armijos į Paryžių didžiausiam mūsų priešų džiaugsmui. Seniai jau jis suprato, kad daug ramiau

---

čiau veržtis pro ir iš sudaryto prieštilčio ir plėsti puolima tolyn. Analoginiai diviz. inžinerija naudojama ir amfibinėse operacijose, kuriose ji daugiau tiesiogiai padeda pėstijai išsikėlusiai į krantus, gi patį iškrovimą vykdo korpo bei armijos inžinerija. Šių dienų pratimais vis daugiau pabrėžiamas reikalingumas, kad lauko pajėgą būtų įmanomos kilnoti oru, tiek atskirus divizijos dalinius tiek ištisą diviziją. Divizijos inžinerija prvalo mokėt pakraut žmones r priemones į standartinius lėktuvus oriniams perkėlimams. Išmesti daliniai oro keliu, priešo teritorijoje — pačioje užuomazgoje bus tuojau reikalingi inžinerijos dalinių, kurie savo jėga ir priemonėmis paruoš sąlygas tiekimui o taipgi parems užuomazgos bei naujai atgabenamus dalinius jų tolimesniuose veiksmuose. Todėl suprantama, kad į tokias užuomazgas inžinerija turi būti atgabenta tuojau, kai tik pirmieji kautynių daliniai nusileis žemėn.

APMOKYMAS. Kautynių inžiner. apmokymas seka iš skiriamų jai uždavinių karo lauke. Gero apmokymo sąlyga reikalinga, kad vykdomuose taikos metu jungtinių ginklų pratimuose netrūktų ir inžinerijos. Per dažnai atsitinka, kad tokiuose pratimuose būna įjungtos visos ginklų rūšys, išskiriant inžineriją; tai atsitinka dažniausiai dėl šios ginklo rūšies nedavertinimo. Dažnas yra reiškinys, kada kautynių inžinerija nedamokoma lauko pratimuose ir permokoma vykdant darbus, skirtus junginio patogumui padidinti. Pėstijos vadai, nuo būrio iki divizijos, privalo būti gerai susipažinę su organizacija, priemonėmis bei galimumais inžinerijos dalinio, kuris juos visokeriopai rems kautynėse. Blogai paruoštas lauko įsakymas ar menkavertis pranešimas, kaip paprastai, užtraukia ištisą lietų priekaištų iš vadovaujančių asmenų taikos meto lauko pratimuose. bet tokios klaidos kautynėse užtrauks "lietų", kur vietoje priekaištų pasipils plienas. Pėstijos vadai daug ko gali pasimokyti apie inžineriją, dalyvaujant jungtiniuose pratimuose, tačiau glaudesniam suartėjimui, vertinimui bei abipusiam pasitikėjimui reikia, kad pėstijos karininkai būtų priskiriami kad ir trumpiems laikotarpiams prie inžiner. batalionų. Taipgi turi būti aiškinama ir mokoma, kad inžinerijos priskyrimas visiškon pėstijos dalinio vado kontrolėn yra leidžiamas tik tais atvėjais, kai nėra išeities. Atlikus skirtą uždavinį, inžinerija vėl tur grįžti inž. vado valdžion. Baigiant dar kartą pabrėžiama, kad inžinerijos geras apmokymas įmanomas tik bendruose jungtinių ginklų rūšių pratimuose.

yra spausti bendrus ir apiplėšinėti sąjungininkus, negu su pavojumi gyvybei siekti neužmirštamos garbės — ištraukti iš netikėlių muzulmonų rankų Viešpaties karstą.

— Būtų galima išrinkti austrų erchercogą.

— Nekalbėk man apie jį! Argi jis galėtų vesti mūsų riteriją į garbę?

— Bet tamplierų ordeno grosmeisteris — argi jis nėra vertas būti kriščioniškosios armijos vadu? — paklausė baronas, patenkintas tuo, kad jau vyksta prablaivyti sergantįjį. — Savo drąsumu kovose ir išmintimi taryboje jis jau seniai yra žinomas; jo nevaržo nei savojo krašto rūpesčiai, kurie galėtų atitraukti jį nuo Šventosios Žemės užkariavimo.

— O, dėl brolio Žill Amorri aš neturiu ko prieštarauti. Jis sugeba išstatyti kariuomenę, ir nemažiau sugeba kautis pirmosiose eilėse. Bet pasakyk tu man, sir Tomai, argi teisinga atimti šventąją Žemę iš Saladino, jungiančio savyje visas dorybes, kurios tik gali tilpti žmoguje, neapšviestame tikrosios religijos šviesa, ir atiduoti ją Žill Amorri, kuris yra didesnis stabmeldys už patį sultoną, kuris yra didesnis eretikas, stabų garbintojas, juodaknygis ir atsimetėlis. Argi teisinga apdovanoti jį, kuris, būdamas šetono tarnautoju, papildo šlykščius nusikaltimus paslaptingose vietose po uždarais skliautais?

— Bet šventojo Ioanno Jeruzaliečio ordeno grosmeisteriui negalima prikišti nei atsimetimo, nei burtų, nei, pagaliau, herezijos.

— O jo baisus šykštumas ir godumas, dėl kurio jis pasiruošęs pašvęsti visos armijos interesus? Argi jo neįtaria, ir dar daugiau negu įtaria, kad jis pardavė netikėliams tai, ko jiems niekuomet nebūtų pavykę gauti ginkluota ranka? Ne, Tomai, tikėk man, geriau visą armiją parduoti Venecijos locmanams, negu patikėti ją Jeruzalės ordeno grosmeisteriui.

— Vadinas, jūsų didenybe, man belieka išvardinti jums paskutinįjį, kuriam būtų galima įtikėti mūsų kariuomenės likimas. Ką gi jūs pasakysite apie apsukrų Monferrato markizą, išmintingą ir narsų karį?

— Išmintingą! Ne toks jis išmintingas, kaip gudrus ir klastingas! Jis apsukrus, tas tiesa, bet tik moteriškose svetainėse. Kas gi nežino, kad jis kiekvienu metu yra pasiruošęs paberti pagyrimus mūsų damoms? Kaip politikas — jis taip pat dažnai keičia savo planus, kaip ir savo drabužių madas. Ir kaip niekas negalėtų atspėti, kokios spalvos drabužiai yra pasivilkti po jo apsiaustu, taip niekas niekuomet negalėtų būti tikras, kokių politinių pažiūrų jis laikosi kaip tik šią minutę. Drąsus karys, sakai tu? Taip, jis gerai jodinėja ir nuostabiai kaunasi turnyruose buka ietimi. Bet pasakyk man, ar tu buvai drauge su manimi, kai vieną kartą aš pasakiau šitam apsukriam markyzui: "Mes čia esame trys narsūs krikščionys, ten, už kalnelio yra apie šešiasdešimt saracėnų. Pulkime juos — sutinkate?

— Atsimenu, jūsų didenybe, atsimenu, kaip markyzas atsakė jums tada, kad jo kūnas nėra iš molio, ir kad geriau turėti širdį žmogaus, negu širdį žvėries, nors tuo žvėrim būtų ir pats liūtas. Bet aš matau, kad mums teks baigti tuo, nuo ko ir pradėjome: kol Viešpats Dievas neatstatys sveikatos mūsų karaliaus Ričardo — neregėsime mes, matyti, nei Jeruzalės, nei Viešpaties Karsto.

Su šita pastaba Ričardo Liūtaširdžio veidas prasiblaivė ir jis pasileido nesulaikomu juoku.

— Vis dėlto, — sušuko jis, — nepaisant tavo buko proto, tu išviliojai savo valdovo prisipažinimą! Teisybė jeigu tu nebūtum išstatęs man parodai visų šitų puošnių lėlių, pasiruošusių atimti iš manęs vado ženklus — aš nebūčiau jų lietęs. Tegu sau jie didžiuojasi savo blizgančiomis mantijomis ir auksaverpstėmis, tegu savo tuštybėje rodo savo didybę, tik kad nebūtų kliūtimi mano šventajam tikslui. Na, ką gi, de Vo, aš pasiruošęs prisipažinti tau savo ir silpnybėmis, ir išpuikusiu pasitikėjimu savimi. Gal būt, krikščioniškoje stovykloje yra daugelis riterių, narsesnių už Anglijos Ričardą, ir, gal būt, išmintingiau būtų pavesti kariuomenės vadovavimą vertingesniam žmogui. Bet, — tęsė monarchas, pakilęs nuo patalo ir nusimesdamas savo apklotą, ir jo akys švitėjo ugnimi, ir jis tarytum matė save kovos įkarštyje, pasiruošusį užkelti vėliavą ant Jeruzalės sienų, — kol nors lašas kraujo bus mano gyslose, kol mano ranka turės jėgų nulaikyti ginklą, tol aš neleisiu, kad kas nors kitas išdrįstų išplėsti iš manęs šauniąją pergalę... Bet — ar tu girdi? Kokie ten trimitų garsai girdėti tolumoje?

— Man rodos, kad tai karaliaus Pilypo trimitininkai.

— Kokia gi tavo buka klausa, Tomai, — pasakė Ričardas, įtempdamas savo jėgas ir norėdamas pakilti. — Nejaugi tu nemoki atskirti garsų? Prisiekiu dangumi, tai turkai artinasi prie jūsų, ir aš girdžiu jų laukinius riksmus.

Buenos Aires Lietuvių Klūbe 29 rugpiūčio 1954, Pabaltijo Karių Sąjungos Draugingumo Aktą pasirašo: (iš kairės) estas dr. A. Okas, latvis kpt. F. Gaišais ir Argentinos Lietuvių G. Karių Sąjungos pirm. kpt. V. Diminskis. Trečias iš dešinės gen. T. Daukantas.

A. Kirstuko nuotr.

MIRTIS LYDĖJO VISĄ KELIĄ

PLK. O. URBONAS

Anksčiau plk. O. Urbonas "Karyje" aprašė apie Vietinę Rinktinę ir jos likvidavimą. Vokiečiai rinktinės kareivius prievarta įjungė į vokiečių tarnybą, o vadovybę areštavo ir kalino koncentracijos stovyklose. Plk. Urbonas pateko ir į garsiąją Stutthofo koncentracijos stovyklą. Šiame rašinyje pateikia savo atsiminimus, kaip karui baigiantis kaliniai buvo evakuojami iš Stutthofo stovyklos ir kokius žiaurumus įvykdė vokiečių naciai.

ANTROJI STUTTHOF'O EVAKUACIJA

11 bloko kalinių grupė, palikusi savo draugus Pucike, per Gdynią ir Dancigą vėl grįžo į Stutthof'ą. Bolševikai, užėmę Dancigą, galutinai apsupo stovyklą, kuriai beliko tik vienas jūros kelias su likusiu pasauliu susisiekti. 1945 m kovo mėn. pabaigoje komendantas Hoppe, Meieris, žiauresnieji SS-manai, "prominencijos" viršūnelė — Selionka, Arbeitzeinsatz'o vedėjas ir policininkai buvo evakuoti. Komendanto pareigas perėmė vienas SS-kuopos, iki tol ėjusios išorinės apsaugos tarnybą, vadas.

Iš norvegų, danų, suomių ir 11 bloko likučių buvo sudaryta atskira vora (kolona), kuri buvo patalpinta barakuose tarp ligoninės ir "Verwaltungshaus'o." 11 blokui teko ligoninės operacijų kambarys, kuriame jis ir gyveno iki pat išvykimo iš stovyklos. Prasidėjo gan savotiškas gyvenimas. Stovyklos vadovybės ir "prominencijos" evakuacija paveikė į stovyklos drausmę ir tvarką: ji galutinai pakriko. Naujai paskirtas komendantas nerodė jokio noro drausmę ir tvarką atstatyti. Šios drausmės ir tvarkos pakrikimas aiškiai buvo matomas ir tokio "švento ritualo" metu, kaip sakysime, patikrinimas. Blokas stodavo į patikrinimą tik tada, kada norėdavo. Patikrinimo vengdavo jau nebe atskiri žmonės, kurie "sirgo" arba "dirbo", bet dažnai ir visas blokas nutardavo miegoti ir į patikrinimą neiti. Raportfuehrer'is tai matydavo ir tylėdavo.

Maistas visiškai pablogėjo, nors jis ir normaliais stovyklos laikais būdavo labai blogas. Ir anais laikais sriuboje pasitaikydavo smėlio, bet bulvės būdavo skutamos ir plaunamos. Dabar nuo šios prabangos buvo atsisakyta: neskustos bulvės su smėliu ir mėšlu patekdavo į katilą ir sriuba atsiduodavo savotišku skoniu. Duonos gaudavom vos 150 gramų savaitei. Visą gyvenimą teko tvarkyti "organizacijos" pagrindais. Ir jei tos "organizacijos" normaliais stovyklos gyvenimo laikais daug padėdavo kaliniams savo gyvybę išlaikyti, tai šiuo laiku jos sudarė vienintėlį kalinių pragyvenimo šaltinį "Organizacijos" labai išsiplėtė. Pervežant bulves iš rūsių į sandėlius, visuose barakuose jų atsirado tiek, kad galėjo patenkinti bent kokį apetitą. Sandėly dar užsilikusi taukų atsarga šerno pastangomis atsidūrė 11-me bloke. Iš sandėlio atkeliavo ir pora skardinių spirito, ir porai dienų pakėlė bloko nuotaika. Pagaliau "organizacijų" vykdytojai tiek įsidrąsino, kad ligoninės prausykloje atsirado arklys, kuris ten buvo papjautas, sudorotas ir, žinoma suvalgytas. Ši paskutinioji operacija buvo galima tik paaiškėjus, kad stovykla jau galutinai apsupta. "Ištikimieji" kaliniai gavo baltus raiščius ant rankovių, su kuriais jie galėjo išeiti iš stovyklos be palydovo. Bėgti vis tik nebuvo kur. Aplink stovyklą laukuose vaikštinėjo daugybė arklių ir raguočių, kuriuos jų savininkai buvo palikę. Iš šitų arklių vienas, o po kurio laiko ir antras, atsidūrė ligoninės prausykloje. Visa tai sudarė sąlygas, kad nereikėjo badauti.

Rūkalais stovykla taip pat apsirūpino, aišku, "organizacijos" keliu. Viename trobesyje, kuris buvo už stovyklos tvoros, apsistojo vokiečių tabako fabrikantas. Jis su visa savo tabako atsarga atvažiavo iki Stutthof'o ir toliau pajudėti negalėjo. Pirmomis dienomis jis pardavinėjo tabaką už pinigus, bet jų kaliniai neturėjo. Greit perėjo į mainų prekybą, priimdamas drabužius ir maistą. Čia ir prasidėjo "organizacija." Dar užsilikusieji stovyklos drabužiai, rasti sandėliuose, perėjo to vokiečio nuosavybėn. Mūsų blokas tabaku taip apsirūpino, kad jį baigėm rūkyti jau pora mėnesių išgyvenę Kopenhagoje (Danijoje).

VILKO NASRUOSE BUDAMI, MEŠKOS BIJOJOME

Bolševikų apsuptiems ir atskirtiems nuo viso pasaulio, negaudami jokio pašto bei laikraščių, neturėdami radijo, negalėjome sekti karo eigos ir tolimesniųjų įvykių raidos. Tas, žinoma, neigiamai atsiliepdavo į mūsų nuotaiką. Stovykloje sklido įvairiausi gandai. Daugiausia juos skleisdavo rusai, kurie jausdavosi vis saugiau ir laikydavosi vis drąsiau, nes laukė rusų "išvadavimo". Jie su džiaugsmu sutikdavo kiekvieną gandą, kuris tą išvadavimą artindavo. Lenkai taip pat neturėjo nieko prieš "išvadavimą", nes jie dar tvirtai tikėjo, kad Lenkija, kaip nepriklausoma valstybė, bus atstatyta ir kad rusai, Lenkijos draugai ir sąjungininkai, tą atstatymą įvykdys. Mes buvome visai kitoj būklėj: rusų "išvadavimo" mes visai nepageidavome, mes jo bijojome. Šioj būklėj balti raiščiai mums daug padėjo. Stutthof'o kaime, komendantūroje, kiekvieną dieną buvo iškabinamas Wehrmachtsbericht'as. Iš jo buvo galima šis tas sužinoti. Kalnins buvo įpareigotas kiekvieną dieną tą Wehrmatchsbericht'a nurašyti ir vakarais mes jį atidžiai skaitydavome. Tai buvo vienintelis mūsų ryšys su pasauliu.

Bolševikų aviacija tuo laiku veikė labai aktingai. Tiesa, ir sąlygos jai buvo palankios, nes vokiečių lėktuvai beveik nepasirodydavo. Stovyklai teko gerokai nukentėti. Iš kulkosvaidžių apšaudant vokiečių dalinius, kurie vis atsirasdavo miškeliuose prie pat stovyklos, tai vienas, tai kitas kalinių būdavo sužeistas. Dažnai būdavo, kad stovykla gaudavo ir "Volltreffer'į". Viena bomba pridarė ypatingai daug žalos: krito į viena ligoninės baraką, 40 kalinių buvo užmušta ir apie 70 sužeista Nukentėjo ir virtuvės sandėlis. Nukritusi bomba sugriovė patalpas, išmėtė visas Kuprėno bylas, kartu išmesdama ir dalį ten laikomų maisto produktų. Nors ir greit čia atsirado SS-manai, kurie ėmėsi išmėtytą maistą saugoti ir pradėjo jį rinkti, tačiau daug kur barakuose atsirado tai margarino "kostkė", tai duonos kepaliukas arba rūkytos arklienos kumpio gabalas. Visi į nelaisvę patekę rusų lakūnai tvirtino, kad apie stovyklos buvimą ir jos "nelie-

ćiamybę" jie buvo kiekvieną kartą, prieš pakylant, įspėti. Bet toks jau buvo jų išsilavinimas ir jų "precizinio darbo" rezultatas.

Pagrindinis klausimas, kuris mums visiems sudarė daugiausia rūpesčių, ar būsim evakuoti, ar būsim išvežti. Buvo bandyta tą klausimą įvairiausiais būdais išaiškinti, bet ir vokiečiai į šį klausimą atsakyti negalėjo. Jie taip pat nieko nežinojo. Teoretiškai komendantas į mūsų klausimą atsakė, kad nutarimas stovyklą evakuoti yra, bet tos evakuacijos praktinis įgyvendinimas priklauso, ar bus reikalingos susisiekimo priemonės. Su komendantu, kuris pasirodė esąs prieinamas žmogus, pasisiūlė palaikyti ryšius Kalnins. Už tai jis buvo atleistas nuo visų "organizacijos" darbų. Balandžio mėnesio vidury jis mums pranešė, kad jam pasisekė susitarti su komendantu, jog būsim visi priskirti prie Epo (vokiečių mašinų fabrikas prie Stutthof'o) darbininkų, kurie yra numatyti evakuoti. Skirtą valandą turim nueiti prie Epo, ten atvyks ir komendantas. Klausimas bus aptartas drauge su Epo vadovybe ir nustatyta evakuacijos tvarka. Atėję laukėm komendanto atvykstant ir sužinojom, kad būsim su Epo darbininkais išvežti, tačiau kaip tų darbininkų (dalis jų buvo mūsų stovyklos kaliniai) prižiūrėtojai. Rytojaus dieną bus mums išduoti šautuvai, su kuriais turėsime eiti sargybiniu pareigas.

Nesunku suprasti, kas prasidėjo mums į baraką grįžus. Visi puolėm Kalnins, kaip jis galėjo taip su komendantu tartis ir priimti toki pasiūlymą. Tiek išsėdėta KZ-te, tiek iškentėta, o dabar turime su šautuvais rankose stoti vokiečių pusėje, saugoti tuos, su kuriais drauge kentėjom ir rizikuoti, kad visi būsim suskšti į "Volkssturm'ą". Griežtai atsisakėm tokį pasiūlymą priimti ir pareikalavom Kalninsą pranešti komendantui, kad jo pasiūlijimas yra mums visiškai nepriimtinas. Kalnins su komendantu kalbėtis atsisakė, ir ši nemaloni pareiga atiteko Urbonui ir Abolinsui. Čia mes patyrėm, kad naujasis stovyklos komendantas jau nebe Hoppe. Jam buvo išdėstytas mūsų nusistatymas: esame kaliniai, tokiais ir liksim, kol būsim paleisti. Šautuvų gi jokiomis sąlygomis į rankas neimsim ir atsisakom kalinius saugoti. Komendantas mus išklausė ir atsakė: "Jūsų nusistatymą suprantu ir turiu pasakyti, kad jūsų akimis žiūrint, jūs esate teisūs. Mes, vokiečiai, kitaip į šį klausimą būtum žiūrėję ir, vokiečių akimis žiūrint, jūs esate neteisūs. Bet aš noriu respektuoti jūsų nusistatymą ir sutinku, kad jūs nuo mano pasiūlymo atsisakytumėt". Taip nepavyko ir ši vokiečių kombinacija, ir vėl teko sėdėti ir laukti.

MUS VEŽA TOLIAU

Balandžio 25 d. pagaliau susilaukėm įsakymo pasiruošti evakuacijai. Iš norvegų, danų, suomių ir 11 bloko likučių buvo sudaryta vora (kolona). Šiurna, Dūda, Pajaujis, Mališka ir Gumauskas prisijungė prie mūsų ir vakare, jau sutemus, buvom susodinti į traukiniuką ir nuvežti į Nikelswalde, kur radom jau anksčiau atvykusias dvi voras. Viena tų vorų buvo išimtinai iš žydų ir žydžių sudaryta, kita buvo mišri. Nakvoti teko lauke, visą kitą dieną pragulėjom miške. Rusai per visą dieną bombardavo "ferke", bombos krisdavo visoj apylinkėj, bet visi buvom kuo geriausiai nusiteikę, nes atrodė, kad tikrai būsim išvežti ir kad bolševikų "išvadavimo" neteks sulaukti. Tą dieną gavom paskutinį kartą po samtį sriubos.

Balandžio 26 d. vakare, jau visai sutemus, prie kranto priplaukė desantiniai laivai ir visi į juos buvome sukimšti. Čia žodį "sukimšti" tenka suprasti tikra to žodžio prasme: žmogus prie žmogaus buvome sustatyti, o po to dar jėga tam tikras žmonių skaičius įspaustas. Ne tik gulėti, bet ir atsisėsti niekas negalėjo. Teko visą naktį išstovėti. Jau išaušus pasiekėm Helą, kur buvom nuvaryti miško gilumon. Čia miške išgulėjom iki po piet. Nei maisto, nei vandens niekas negavo. Rusų lėktuvai per visą dieną, bombardavo uostą, o vakare, žygiuodami į uostą, matėm bombardavimo rezultatus: sugriauti trobesiai, žmonių ir arklių lavonai. Uoste rusų lėktuvai ir mus savo bombomis "pakrikštijo", bet laimei niekas kalinių nenukentėjo.

Trys stovintieji prie kranto baidokai turėjo sudaryti mums skirtą laivyną, ir kiekvienas jų turėjo pakelti nuo 800 iki 900 žmonių. Visiems sulipus į baidoką, plaukimo sąlygos pasirodė beveik tokios pat, kaip buvo plaukiant į Helą. Gulėti niekas negalėjo, sėdėti galėjo tik dalis. Vėliau kiek palengvėjo, nes nepaprastai gražus oras, kuris mus lydėjo visą kelionę, leido tam tikram žmonių skaičiui būti ant baidoko stogo. Nei maisto, nei vandens negavom, ir tai per visą kelionę. Iki gegužės 3 dienos, kada mes pagaliau išėjom į krantą, visi gėrėm tik jūros vandenį. Iš maisto gavom vieną kartą po pusę skardinės konservų. Naktį, vilkikų traukiami, išėjome į jūrą.

Turėjom nepaprastą laimę: nuo balandžio 27 d., kada prasidėjo mūsų kelionė jūra, iki gegužės 3 d. mus džiugino nepaprastai gražus oras. Šilta, saulė ir beveik be vėjo. Baidokai buvo paimti iš tų, kurie plaukiodavo Vislos upe. Jūrų kelionei nebuvo pritaikinti ir netiko. Esant šiek tiek didesnėm bangoms jie būtų lūžę. Ir vis dėlto visų mūsų nuotaika buvo pakilusi, visi džiaugėmės, kad pavojus patekti rusams praeina, kad kiekviena valanda mus neša vis toliau nuo jų. Tai galima, žinoma, sakyti tik apie mūsų bloko žmones. Rusai, lenkai ir žydai nerodė didelio džiaugsmo. Jie su didesniu džiaugsmu būtų sutikę rusų "išvadavimą."

KELIAUJAME KARTU SU LAVONAIS

Sukimšti ir suspausti baidoke visą laiką turėjom vienas į kitą "trintis". Prieš evakuaciją aiškiai sergantieji buvo palikti stovykloje, bet tam tikras sergančiųjų skaičius visdėlto į baidoką pateko ir užkrėtė kitus. Kiekvieną dieną ligonių skaičius didėjo, nes šiltinei susidarė ypatingai palankios sąlygos plisti. Ligonių padėtis buvo beviltiška. Suguldyti triumo gale, be maisto ir vandens, be vaistų ir priežiūros, negalėdami net apsivalyti, jie greit visai nusilpnėdavo ir mirdavo. Pirmieji lavonai sukėlė tam tikra žmonių nerima. Buvo mėginta paraginti SS-manus ligonius perduoti į ligoninę, o lavonus, kurių palaidoti negalėjome, išmesti į jūrą. Tačiau visos pastangos nuėjo niekais, nes SS-manai šiuo klausimu ir kalbėtis nenorėjo. Ir vėliau visų jausmai atbuko, nerimas atslūgo ir visi grįžo prie savųjų kasdieninių rūpesčių. Lavonai išgulėjo triumose iki mūsų kelionės pabaigos.

Plaukti plaukėm, bet kur — niekas nežinojo. Kalbėjo apie Swinemuende, apie Liubeką, bet tai buvo tik gandai. SS-manai, matyti, taip pat tiksliai nežinojo. Artinantis prie Swinemuende sužinojom, kad šiame uoste turim sustoti maisto paimti. Nekantriai laukėm to uosto, nes buvom gerokai išbadėję, o perspektyvos gauti maisto dar daugiau žadino apetitą. Kaip dažnai atsitikdavo, taip ir šį kartą mūsų viltys nuėjo niekais. Prie Swinemuende priplaukę pamatėm, kad visas miestas dega, sviediniai sprogsta įvairiose miesto dalyse ir paskutinieji laivai skuba iš uosto. Įplaukti į uostą ir nemėginom, vaizdas buvo visiems perdaug aiškus ir suprantamas.

Kitą dieną priplaukėm Ruegeno salą. SS-manai išstatė sargybas ir leido į krantą išeiti. Iš miesto atvyko uniformuoti vokiečių pareigūnai ir mūsų SS-manai su jais vedė kažkokias derybas. Tikėjom, kad čia mus pavalgydins, bet ir vėl apsirikom. Po kiek laiko SS-manai įsakė mums vėl susėsti į baidokus. Baidokai pajudėjo, ir mes išplaukėm į jūrą.

Praėjo naktis. Graži saulėta diena pasveikino mus. Jūra rami, vos vos banguoja. Sutinkam jūroje visą eilę laivų, visi jie skuba į šiaurę. Pasirodo vienas kitas bolševikų lėktuvas, vienas jų paleidžia į mūsų baidoką keleta šūvių. Dabar esam jau tik du baidokai. Trečias jau vakar į Ruegeno salą neatplaukė, kur jis dingo ir koks jo likimas — niekas nežino.

Prisiartinam prie Warnemuende ir sukam į uostą. Uostas pilnas laivų, viskas atrodo ramu. Įplaukus į uostą, daiis mūsų SS-manų su valtim keliasi į krantą. Kaliniai susirenka baidoko stoge, šnekasi. Staiga kyla mieste ir uoste didžiausias sumišimas. Krante girdėtis didelis susišaudymas, artilerijos sviediniai krinta įvairiose miesto dalyse, tai vienoje, tai kitoje miesto daly prasideda gaisras, visi laivai skuba iš uosto. Pamatėm skubančius prie mūs SS-manus, jie sumeta į baidoką keletą dėžių, šoka į baidoką, ir mes vėl išplaukiam į jūrą. Ši kartą kiekvienas mūsų gauna po puse skardinės mėsos konservų.

Gegužės 2 d. vakare pasiekėm Neustadt'ą. Maždaug už vieno kilometro nuo kranto sustojam ir čia praleidžiam visa naktį. Kitą rytą pradėjom judėti Liubecko link. Kuri laiką plaukėm įlanka. Ji vis siaurėja ir galų gale įplaukiam į kanalą. Abiejuose krantuose aiškiai matyti kažkokie įtartini žmonės, maži kariuomenės daliniai, visokie vežimai ir auto-mašinų judėjimai. Jaučiasi kažkoks netikrumas, SS-manai pradeda nervuotis. Jie darosi vis atsargesni, mūsų judėjimo greitis vis mažėja, tai vienoje, tai kitoje vietoje sustojam. SS-manai kalbasi su žmonėmis krante, bet mes negalim nieko suprasti, nes kalbama vien tik iš vilkiko, baidoke esantieji SSmanai tyli. Už kelių kilometrų nuo Liubeko mūsų baidokai galutinai sustoja, SS-manai išstato "kete" ir mes išlipam į krantą.

ARTĖJA KAUTYNĖS

Bestovėdami toje vietoje girdėjom artilerijos šaudymą, sprogimą, retkarčiais ir kulkosvaidžių ugnį. Aišku, kautynės artinasi. Šaudymas, kuris iš ryto buvo girdimas dar gana atokiai, vis artėja ir apie pietus jau pamatėm ir sviedinius sprogstant. SS-manai pradėjo vis labiau nervuotis. Jie tai sueidavo krūvon, kažkur siųsdavo tai vieną, tai kitą iš savų žmonių. Ką daryti jie, matyti, nežinojo. Pagaliau vėl visus suvarė į baidokus. Baidokai apsisuko ir pradėjo judėti atgal. Nuplaukėm iki tilto, kuris ėjo per kanalą, ir vėl sustojom, bet čia jau niekam iš baidoko išlipti neleido.

Staiga, visai arti įvyko keletas sprogimų, pasigirdo kulkosvaidžių šaudymas ir mes pamatėm vokiečių bėgimą. Per tilta ūžė mašinos, arkliais pakinkyti vežimai galvotrūkščiais riedėjo per tiltą, pėsti kareiviai mėtė šautuvus ir iš visų jėgų bėgo. Mūsų baidokai irgi pajudėjo. Vokiečiai pradėjo sprogdinti kanale stovinčius laivus. Tai iš vieno, tai iš kito jų išsiveržda vo liepsna, smarkus dundėjimas nuaidėdavo per vandenį ir laivas, lyg atsidusęs, sėsdavo ant dugno. Laivai visiškai paskęsti negalėjo, nes buvo nepakankamai gilu.

Į Neustadt'ą grįžom jau sutemus. Nuplaukę šiek tiek giliau į jūrą, priartėjom prie ten stovinčio didelio laivo. Abu mūsų baidokus SS-manai prie ano laivo prirakino. Po to skubiai surinko visus savo daiktus, sušoko į vilkikus ir nudūmė Neustadt'o link. Mėginom jų klausti, mėginom sužinoti, kas įvyko, bet niekas į mūsų klausimus neatsakė. Tik vienas SS-manas, eidamas pro mūsų grupę, atsigrįžęs pasakė: "Kas darosi — patys matote. Esate pakankamai inteligentiški žmonės, taigi patys suprantate, kas reikia daryti".

RADOME JAUNŲ MERGAIČIŲ LAVONUS

Taigi likome vieni. Laivų sprogimas, kurį savo akimis stebėjom, mums aiškiai rodė, koks likimas mūsų laukia. Ne be reikalo SS-manai taip skubiai paliko baidokus. Čia tikrai kokia nors velniava. Šokom į SS-manų "kajutę" jieškoti paslėpto užtaiso. Visoj "kajutėj" buvo primėtyta visokių drabužių, patalinių, kilimų. Vartydami tuos daiktus, atradom dviejų jaunų mergaičių lavonus, kurie buvo dar šilti. Užtaiso savo baidoke neradom, bet tai mažai mus teramino, nes galėjo būti sprogdinamas ir tas laivas, prie kurio buvome prirakinti. Norvegų jūros kapitonas perėmė mūsų baidoko (dabar jau laivo, nes vilkiko daugiau neturėjom ir turėjom judėti savo jėgomis) vadovavimą. Atsirado kirvis, juo atsipalaidavom nuo laivo ir rankomis, pagaliais, lentgaliais ir viskuo, kas tik papuolė, stengėmės kaip galima toliau nuo to laivo nuplaukti. Silpnas vėjas pūtė kranto link. Norvegų kapitonas įsakė išskleisti turimas antklodes ir mūsų baidokas lėtai pajudėjo kranto link. Iki kranto buvo apie 5 kilometrus.

Taip buriavom per visą naktį ir auštant pasiekėm krantą. Prie pat kranto baidokas nepriėjo, apie 20 metrų nuo kranto jis užėjo ant sėklumos ir sustojo. Greta sustojo ir antrasis baidokas. Pratęsėm į krantą virvę, ten ją pririšom ir valtimi, kuri buvo prie baidoko, prasidėjo žmonių pervežimas į krantą.

Mūsų grupė, pasiekusi krantą, nutarė tuojau žygiuoti. Manėm apeiti Neustadt'ą ir pasiekti anglų kariuomenę, kuri, kaip mes žinojom, turėjo būti nepertoliausia. Bet čia mus ištiko didelis netikėtumas: už 1 kilometro nuo kranto užėjom vokiečių laikomas pozicijas. Jie griežtai atsisakė mus praleisti, grasino šauti. Pasipriešinti jiems, žinoma, negalėjome, buvom priversti vėl grįžti prie baidokų. Žmonių į krantą perkėlimas vis dar tęsėsi.

NACIAI ŽUDO KALINIUS

Po kaikurio laiko artimuose krūmuose išgirdom keletą šūvių ir iš krūmų pasipylė mūsų SS-manai. Neilgai buvome laisvi ir vėl pasiliekame kaliniais.

Keiksmais, grasinimais, lazdų bei šautuvų buožių smūgiais visus suvarė į krūvą ir sustatė krante. Po to SS-manai metėsi į baidokus, "ragindami" ten dar esančius žmones bristi per vandenį į krantą. Bet daugumą ten dar likusių žmonių sirgo, jie buvo tiek nusilpę, kad be kitų pagalbos nebegalėjo pajudėti. Prasidėjo tų žmonių šaudymas. Baisus klyksmas aidėjo per visą apylinkę, o tą riksmą lydėjo SS-manų keiksmai ir šūviai. Tik pirmus šūvius paleidus, iš čia pat krante esančios jūrininkų mokyklos iššoko kariūnai. Jie griebė savus šautuvus ir prisijungė prie tų nekaltų žmonių žudymo. Juokaudami ir išdarinėdami visokias išdaigas, jie šaudė į žmones, jų veiduose spindėjo nepaprastas malonumas ir džiaugsmas. Kiekvieną jų tiksliai paleistą šūvį lydėjo pasididžiavimo šūkiai, o kiekvieną prašovimą — draugų juokas. Įsismaginę SS-manai nepasitenkino šaudymu tų žmonių, kurie gulėjo baidoke. Pradėjo šaudyti ir tuos, kurie brido per vandenį Paspyrę koja ir išmetę žmogų į vandenį,

jie jį čia pat nušaudavo. Vanduo tarp baidoko ir kranto greit paraudonavo nuo kraujo, lavonai bangavo jūroje, vandens nešami. Bet visus tuos sužvėrėjusius kraugerius pralenkė elegantiškai apsirengusi mergina, kuri dviejų uniformuotų jūrininkų lydima, tuo laiku ėjo pro mūsų išrikiuotas eiles. Visi trys sustojo, kurį laiką juokaudami žiūrėjo į tuos žudymus, pagaliau merginos lūpos prasivėrė ir mes išgirdom: "Schoen, schoen".

130 lavonų liko toje vietoje.

Viskas nutilo. SS-manai persikėlė į krantą, mus surikiavo ir įsakė žygiuoti. Daug ką KZ-te buvome jau matę, prie daug dalykų pripratę, bet šis paskutinis "spektaklis" suspaudė širdį. Kalbų negirdėti, visi susimąste žygiuojam. Ateinam į Neustadt'ą, mus suvaro į kareivinių kiemą ir ten sustato pievoje. Išbadėję, ištroškę sugulam. Po kiek laiko atvažiuoja lauko virtuvė ir po tokios ilgos pertraukos gaunam po samtį sriubos. Alkį nuraminus vėl atsirado viltis, beviltiškumas išnyko, vėl pradėjom galvoti, kombinuoti, planuoti.

Iš kažkur atsiranda Stutthof'o komendantas Hoppe Jis vaikščioja aplink aikštę, kalbasi tai su vienu, tai su kitu kaliniu. Sako, kad būsim pakrauti į laivą ir nuvežti į Flensburgą ir ten paleisti. Daug tokių pažadų esame girdėję, dėl to jo žodžiai nesukelia didelio entuziazmo.

Komanda: stok, rikiuok. Stojam, išsirikuojam ir einam į uostą. Prie krantinės stovi didelis keleivinis laivas, bet sėsti į laivą neteko: anglų lėktuvai be pertraukos puola uostą ir jūroje stovinčius laivus. Didžiausia ugnis nukreipta į laivus, mus "krikština" tik viena kita bomba, kurios irgi jokios žalos nepadaro. Jūroje matom ir tą laivą, prie kurio naktį buvome prirakinti. Viena po kitos krinta keletas bombų ir laive prasideda gaisras. Vėliau sužinojom, kad tame laive buvo 8,000 kalinių iš Naugammerio koncentracijos stovyklos. Visi jie žuvo, išsigelbėti galėjo tik apie 200 žmonių, kuriems pasisekė išplaukti į krantą. Čia mums paaiškėjo tikras vokiečių noras, mes supratom, kodėl mes prie to laivo buvom prirakinti, paaiškėjo ir mūsų "paleidimas" Flensburge, jei vokiečiai būtų suspėję mus į tą laivą pakrauti. Tame degančiame laive žuvo ir "garsusis" Stutthof'o Kozlowsky.

Į anglų lėktuvus iš vokiečių pusės išimtinai tešaudo tik vienas priešlėktuvinis pabūklas, kuris mums paskirto laivo deny buvo pastatytas. Staiga šūvis visai iš arti, pabūklas apvirto, dalis jį aptarnaujančių žmonių krinta, kiti bėga iš laivo į krantą. Tarp SS-manų didelis sumišimas, dalis jų kažkur dingsta, greit sprunka ir paskutinieji. Pasirodo du anglų tankai. Dabar mes galutinai laisvi.

Šis tinkamu laiku anglų tankų pasirodymas vėliau mums paaiškėjo. Vokiečiai, norėdami apsaugoti miestą nuo sugriovimo, pasiūlė anglams užleisti jį be pasipriešinimo. Anglai sutiko ir einant deryboms sustabdė savo judesį pirmyn. Tokioj būklėje kariaujančios pusės buvo tuo laiku, kada mes buvome mieste. Švedų konsulas Neustadt'e žinojo vokiečių norą visus kalinius susodinti į laivą ir juos paskandinti. Jis nuėjo anglų link ir pranešė tai vienam anglų majorui. Šis tik atsakė: "All right" ir pasiuntė du tankus į miestą. Šie tankai ir atėjo tinkamu laiku

MARGIEJI LAIŠKELIAI

... jau nors mums nesiūlykite žiūrėti tokių škicų. Karys turėdavo gražių viršelių, bet kur jie dingo praeitame numeryje (Nr. 9)? Jūsų paveikslų pasirinkimas tikrai vertas papeikimo ir nusistebėjimo. Su pagarba, V. Šliupas, Chicago, Ill.

Gerb. Redaktoriau,

Šiuo laišku kreipiuosi į Jus prašydamas Jūsų tarpininkavimo surasti geraširdį lietuvį, kuris sutiktų paremti mano šeimą. Esu Antrojo Pasaulinio Karo invalidas, bylą invalido rentai gauti dar nebaigta. Dvejus metus Rytuose kariuomenėje teko iškęsti šaltį ir būti pelkėse rytuose; keletas mėnesių nelaisvėje suardė sveikatą ir štai 2 metai guliu su atvira džiova sanatorijoje. Giminių neturiu, jokios paramos negaunu. Bet blogiausia, kad mano šeima labai skurdžiai verčiasi. Žmona ir 3 vaikai, Birutė 5½ metų, Ginutis 4 metų ir Verutė 2½ metų gyvena iš socialinės pašalpos, kurios "mirti perdaug, o gyventi permaža"...

Šeimos adresas:

Fam. Žurauskas Juozas,
(22b) Siegelbach/Pfalz
Wilhelmstr. 13,
West Germany.

KONSULO PASKAITA

Š. m. lapkričio mėn. 6 d. Newarke Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" New Jersey skyriaus valdybos pastangomis buvo surengta, prie uždarų durų, paskaita, kurią skaitė Lietuvos Generalinis Konsulas p. Budrys.

Po paskaitos, prelegentui sutikus, buvo duodami paklausimai. Visi paklausėjai gavo atsakymus bei pagrįstus atsakymus.

Ta proga buvo alutis su užkandžiais. Dalyvavo ramovėnai ir jų svečiai, viso 56 asmenys.

Dalyviai buvo labai patenkinti Generalinio Konsulo p. Budrio paskaita ir nuoširdžiai jam už tai dėkojo gausiais plojimais.

Svečiai skatino ramovėnus dažniau surengti panašias paskaitas.

K. L.

1955 metais KARYS yra padidinamas 8 puslapiais, įvedami nauji, aktualūs skyriai ir bus gausiau gražių iliustracijų. Kaina metams paliekama ta pati — 5 dol.

1955 metais pirmame KARIO numeryje pradedame spausdinti žinomo rašytojo Henriko Sienkievičiaus romaną

KRYŽIUOČIAI

Pirmą kartą Lietuvių kalboje skaitysite nepaprastai gražų Lietuvos — Lenkijos romantiškos praeities aprašymą ir jų karių žygius.

Sekite 1955 metų KARIO numerius.

RUSIJOS ARMIJOS SILPNYBĖS

Anglijos brig. gen. Claude H. Dewhurst parašė knygą "Close Contact," kuri išleista šiais metais. Autorius turėjo retą progą pažinti rusus. Jis buvo Anglijos Misijoje prie Rusijos karinių pajėgų Ryt. Vokietijoj nuo 1951 iki 1953 metų.

Žemiau duodama šios knygos sutrumpinta ištrauka apie Rusijos karines pajėgas.

Dažnai esu klausiamas apie Rusijos karines pajėgas ir jų silpnybes. Į šį klausimą nėra lengva atsakyti. Iš mano nuolatinių, kiek galima gilesnių stebėjimų darytinos šiokios išvados:

Rusijos kariuomenė yra aiškiai didesnė už vakariečių. Ypač ji pirmauja tankų armijomis. Bet jų tankai yra permetami geležinkeliais arba patys važiuoja keliais, jie neturi tankų, transporto mašinų. Jei tankai juda keliais, jie labai greitai susidėvi ir reikalingi labai geros ir pajėgios remonto tarnybos. Šiai remonto tarnybai Rusija neturi pakankamai specialistų.

Jei tankai permetami geležinkeliais, tada bombardavimas ar sprogdinimai lengvai gali suardyti susisiekimo linijas ir tuo tankų permetimą sutrukdyti. Kelius nukirsti dabar mes esame daugiau pajėgūs, negu II pasaulinio karo metu. Rusijai trūksta ir kitų techninių priemonių, kaip Bailey tiltų, be kurių greitas žygiavimas negalimas.

Rusijos aviacija neturi strateginio bombardavimo technikos. Ši technika yra komplikuota ir įgyjama tik per ilgą karinį patyrimą. Ji niekad nevykdė bombardavimų dideliais junginiais, pav. 1000 lėktuvų. Rusų bombardavimas yra netaiklus. Mums teko su jais bendradarbiauti bombarduojant vokiečių karo laivą "Tirplitz". Rusai pasiuntė 15 bombonešių, kurių kiekvienas nešė 2000 svarų bombą. Iš jų 11 net nesurado fiordo, kur "Tirpitz" stovėjo, 4 surado, bet nė vienas nekliudė. O sąlygos buvo puikios.

Nors ji turi atskirą strateginę aviaciją, bet, bendrai, aviacija yra sausumos kariuomenės dalis tik su artimo rėmimo uždaviniais. Mes NATO manevruose pirmiausia žiūrime, kuri pusė vyrauja ore, nes sausumos kariuomenės judėsiai yra kontroliuojami pajėgesnės aviacijos.

Mano manymu, norėdami išvengti nuostolių nuo aviacijos, rusai judės naktį. Atrodo, jų priešlėktuvinė gynyba nėra tokia pajėgi, kaip mūsų, tiek taktiniuose veiksmuose, tiek ginant pastovius taikinius.

Rusija neturi lėktuvnešių. Gal ji apie juos perdaug ir negalvoja, bet Ramiojo vandenyno karinė studija turėtų ją įtikinti, kad lėktuvnešiai yra labai reikalingi modernio laivyno veiksmuose. Greičiausiai ji turi sunkumų juos statydama ir jai trūksta personalo, kuris sugebėtų juos aptarnauti.

Kiek yra žinoma, Rusija nuolat plečia tolimo veikimo povandeninių laivų ir lengvų kreiserių statybą. Sakoma, kad Rusijos laivynas yra antroje vietoje po Amerikos, bet be lėktuvnešių jo manevravimo galimumai labai riboti. Jos laivynas turi didelį trukdymo pajėgumą, kaip Hitlerio Vokietijos, bet jis niekad nepajėgs pulti.

Galbūt, rusai turi geriausią pasaulyje tanką. Bet jų technikai nepagamino nieko, kas būtų nauja ar nuostabaus. Atominės bombos paslaptis buvo pavogta. Mes patys atidavėme jiems sprausminius motorus nukopijuoti. Pagrobti vokiečių mokslininkai praktikuoja raketas ir nervų dujas.

Kaip Rusijos rašytojai ir kiti menininkai, kurie yra pririšti prie nustatytos linijos ir nieko geresnio nesukuria, taip ir jos technikai varžomi griežto planavimo ir priežiūros, negali plačiau ir savarankiškai pasireikšti. Tik vakariečių nepriklausomose laboratorijose gali pasireikšti kūrybinis ir originalus išradingumo genijus. Aš tikiu, kad Rusijos vadai tai supranta, bet aklai laikosi savo nusistatymo ir neleidžia savarankiškai reikštis.

Atominės bombos gamyboje Rusija, mano manymu, yra atsilikusi nuo Amerikos pasiektų rezultatų dviem metais. Atominius taktinius pabūklus, panašius į Amerikos, jau pradėjo gamintis ir pradeda apmokymą tarnybos taktiniams veiksmams, ką mes jau darome nuo 1951 metų.

Sekantis Rusijos silpnumas Europoje yra jos sąjungininkai.

Koks yra komunizmo pajėgumas satelitiniuose kraštuose sunku

Rusų T-34, ginkluotas 85mm pabūklu

tiksliai pasakyti. Diplomatų, esančių ar buvusių tuose kraštuose, nuomonės labai skirtingos. Bet, atrodo, kad laisvų rinkimų atveju būtų nuostabu, jei ten komunistai surinktų apie 30 nuošimčių balsų, kaip kad jie surenka Prancūzijoj ir Italijoj.

Prisimintini 1946 metų rinkimai Čekoslovakijoj. Čekijos kaimynai buvo rusų okupuoti, Raudonoji armija buvo pasieny, trys viduriniosios partijos buvo uždarytos ir komunistai buvo jau užėmę raktines valdžios vietas, tačiau, nežiūrint į visa tai, komunistai surinko, palyginti laisvuos rinkimuos, tik 38 nuošimčius balsų. Kuo arčiau komunizmas, tuo mažiau jis mėgstamas. Kuo toliau nuo scenos, tuo komunizmo teorijos yra patraukiesnės.

Berlyno "Wedding" rajonas buvo raudoniausias visam Berlyne. Per rinkimus 50 nuoš. balsuodavo už komunistus ir 20 nuoš. už socialistus. Atėjus rusams, reikėjo tikėtis, kad komunistai ras dar daugiau pritarėjų. Tačiau per pirmus rinkimus, kuriuose dalyvavo 93 nuoš. turėjusių teisę balsuoti, komunistai nepravedė nė vieno atstovo.

Nežiūrint gražių žodžių ir maskvinės propagandos apie draugystę su "demokratinėmis respublikomis," Rusijos kariniai planuotojai supranta, kad satelitų kariuomenėmis jie negali pasitikėti.

Raudonoji armija dar niekad nėra turėjusi bendrų manevrų su satelitų kariuomenėmis. Nė vienas

satelitas negavo Stalino tankų, keturmotorinių bombonešių, didesnio skaičiaus sprausminių naikintuvų. Kai kas gali ginčyti, kad ji tų ginklų neturi pakankamai. Bet aš manau, kad Rusija satelitais nepasitiki.

Dažnai važinėdamas po Ryt. Vokietiją turėjau progos matyti Ryt. Vokietijos kariuomenės mokymą. Daliniai, kuriuos mačiau, atrodė arba apatiški, nepatenkinti rusų vadovavimu ir prasta apranga, arba, jei jie buvo rusų įgulos kaimynystėje, tai buvo nuostabiai žvalūs. Mat stengdavosi pasirodyti pranašesni už nerangiuosius ir apsileidusius rusus.

Rusai neleidžia vokiečiams sudaryti geresnio štabo. Nors divizijos yra, bet mokymas vedamas tik batalijono sudėtyje.

Vokiečių karininkų uniforma yra tik buvusios vokiečių kariuomenės uniformos karikatūra. Bendrose pobūviuose vokiečių karininkai prieš rusų atrodo pasigailėjimo verti. Tą skirtumą jaučia vieni ir kiti — bendravimo ir draugiškumo tarp jų nėra.

NATO (Š. Atlanto Pakto) pasisekimas yra didelis krislas rusų generalinio štabo akyse. Rusija niekad nebandė kaip nors apjungti satelitų kariuomenės. Eiti karan su sąjungininkais, kuriais negalima pasitikėti, yra rizikinga.

Rusija su savo galybe turėjo ir dar turi galimumų peržygiuoti Europą, bet aš tikiu, kad praeityje ją sulaikė ir dabar nuo šio žygio sulaikys anksčiau minėtos jos silpnybės.

Jei Rusija pasišautų žygiuoti per Europą dar Vak. Vokietijai neatsiginklavus, Amerikos reakciją galima iš anksto spėti. Amerikai neverta aukoti savo divizijas nenaudingam stabdymui. Ji turėtų pasitraukti iš Europos anksčiau, negu bus išstumta, nes vistiek jos divizijos būtų išstumtos. Tada jau Amerikai tektų pradėti biologinį karą, nukreiptą prieš pačios Rusijos teritoriją. Žinoma, ir pati Amerika pajustų rusų atomines raketas, kurios galėtų sukelti tikrą karinę isteriją. Tuomet Amerika panaudotų visus turimus ginklus Rusijai sutriuškinti. Nors Amerika bus ir išstumta iš Europos, bet ji dar turės arti Rusijos esančias bazes, iš kurių galės veikti jos aviacija.

Biologinio karo atveju Amerika būtų geresnėj padėtyje, negu Rusija. Jei toks karas būtų panaudotas prieš rusų nusiaubtą Europą, efektas būtų katastrofiškas. Rusų isteriška propaganda 1952 metais dėl tariamo bakterijų panaudojimo Korejoj rodo, kad rusai šios rūšies karo labai bijo. Atrodo, jog rusai supranta, kad jie galėtų laimėti trumpą karą Europoje, bet jie praloštų ilgą karą prieš Ameriką.

Kiekvienas gali lengvai įsivaizduoti kokia panika kiltų satelitiniuose kraštuose, jei po atominę bombą būtų numesta ant Varšuvos, Pragos, Budapešto ar Sofijos. Mes esame linkę užmiršti, kad paskutinis karas tučtuojau pasibaigė, kai tik pora atominių buvo numesta ant tankiai apgyventų miestų. Amerikai nebūtų tikslo nebombarduoti kontinento sostines, nes toks bombardavimas būtų tikriausias būdas greitai paveikti Rusijos hegemonijos nervinius ir moralinius centrus.

J. L.

Geriausias rusų tankas "J. Stalin III" buvusiam kare

KARYS

THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription $5.00 per year. Single copy 50 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y.

*

Redaktorius Zigmas Raulinaitis,
Administratorius Leonas Bileris

*

REDAKCINĖ KOMISIJA:
Stasys Butkus,
Kazys Kepalas,

*

REDAKCINĖ KOLEGIJA:
plk. ltn. K. Ališauskas
dr. K. Jurgėla,
plk. inž. dr. Vėbra.

Leidžia Kario leidykla

*

Prenumerata JAV ir užsienyje: metams — $5.00, pusm. — $3.00, atsk. nr. — 50c. Skelbimai pagal susitarimą.

Adresas: KARYS, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

VERGIJAI SIAUČIANT TAIKA NEĮMANOMA

GEN. P. PLECHAVIČIAUS KALBA LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIME CHICAGOJE

Prieš 36 metus, lapkričio mėn. 23 dieną, 1918 metais, mūsų sostinėje, Vilniuje, buvo atkurta Lietuvos kariuomenė. Tuo laiku kariuomenė susidėjo iš savanorių ir dėka jos ir visos mūsų Tautos didelių pastangų, kraujo ir aukų, buvo įgyvendintas Nepriklausomybės Aktas, kurį saujelė didžių Lietuvos patriotų buvo surašiusi ir paskelbusi 16 Vasario 1918 metais.

Kariuomenės pavėsy mūsų darbšti tauta per dvidešimt dvejus metus sukūrė daug vertybių ir net augšti užsienio atstovai stebėjosi ta didele mūsų Tėvynės pažanga visose srityse.

1940 metais užėjo audra ir mūsų Tėvynę užplūdo rusų komunistų ordos. Mūsų tauta nužmoginama. Žemės ūkis, mūsų didžiausias turtas, sunaikinamas, jaunimas demoralizuojamas. Mūsų partizanai žūsta nelygioje kovoje. Tai yra baisi Tautos tragedija. Bet dar didesnę tragediją išgyveno mūsų kariuomenė, kada jai 1940 metais nebuvo leista ginklu pasipriešinti žiauriam užpuolikui. Priešingai, jai buvo įsakyta taikiai sutikti savo ir Tėvynės budelius.

Ištisus dešimtis metų Kremliaus satrapų ir sadistų gauja darė eksperimentus su rusų tauta, kurią pavertė vergais ir ubagais. Dabar daromi eksperimentai su pavergtomis tautomis ir naikinami nekalti žmonės, nepasigailint nei senelių, nei neščių moterų, nei vaikų.

O kaip reaguoja į tai laisvasis pasaulis?! Nagi, sėdi už vieno stalo su tais 20-to amžiaus žmogžudžiais, kalbasi, svečiuojasi ir bizniuoja. Laisvasis pasaulis neįžiūri tų pavojų, kurie jam gręsia.

Neseniai nuimtas embargas prekyboje su komunistiniais kraštais. Ką tai reiškia? Tai yra naujas nusileidimas. Tai noras sugyventi su komunistais, taip vadinama "koexzistenc".

Nusistatyta tam tikras prekes (ne kariško pobūdžio???) pardavinėti komunistiniams kraštams. Ar čia ne savižudybė!? Kas tai yra ne kariškos medžiagos? Parduos elektros bei vidaus degimo variklius, auto mašinas, įrankius ir t. t. ir manys, kad tie reikmenys bus naudojami vien tik to krašto žmonių gerovei. Tai, švelniai pasakius, naivi, vaikiška galvosena. Komunistai visada įjungs į tą kalvę, kuri tarnauja žmonijos pavergimui.

Priviso "saloniškų komunistų", kurie galvoja, kad yra galimas sugyvenimas su komunistiniu pasauliu. Tai avinėlių galvosena. Avinėlis, šeriamas geru pašaru, taip pat galvoja, kad jo šėrikas yra geras žmogus, bet vieną gražią dieną, tas avinėlis atsiduria arba sriubos katile, arba keptuvėje.

Daug kalbama ir rašoma apie komunistų pavojų, bet nieko nedaroma jį sužlugdyti, o priešingai, vis užleidžiamos jam naujos teritorijos su milijonais žmonių.

Tie milijonai pavergtų žmonių mato, kad jų pavergėjai yra priimami laisvajame pasauly, kad su jais prekiaujama, kad augšti laisvojo pasaulio vyrai atvyksta su vizitais pas jų smaugėjus... ir tuo būdu laisvasis pasaulis patsai sau gamina priešus, nes ir pavergtasis žmogus ima galvoti, kad, gal bent dalinai, bus geriau, jeigu, k a i p j a m k a s d i e n a į g a l v ą k a l a j o s m a u g ė j a s, visas pasaulis bus "laisvas".

Tai viena medalio pusė, o antra, tai įgimtas žmogaus kerštо pajautimas, ir būtent: "kapitalistinis pasaulis su mano smaugėjais bendrauja, prekiauja, nereaguoja į visas komunistų provokacijas ir net savo žmonių žudymus, tai reikia dėti visas pastangas, kad tuos "buržujus" sumalus į pelenus. O gal tada ir bus bent šiek tiek geriau". Skęstantis ir už šiaudo griebiasi!

Daug rašoma apie begalinę komunistinės Rusijos stiprybę. Tais rašiniais norima įvaryti baimės laisvajam pasauliui ir sumažinti laisvojo pasaulio pasitikėjimą savimi. Vis kalbama apie taiką, bet jai įgyvendinti labai mažai, jei nesakyti, nieko nedaroma.

20-to amžiaus chamas pasidarė arogantiškas, nes jo niekas nesudraudžia, o priešingai, su juo skaitosi. Gąsdinama, kad komunistinė Rusija gali pradėti karą. Tai juokingi išvadžiojimai. Kam jai pačiai pradėti karą, kad ir pačiai tiesioginiai nekariaujant, tik svetimomis rankomis, ta vergų imperija auga, kaip ant mielių.

Rusų komunistai gerai žino, kad dabar pradėjus karą, — jiems būtų neišvengiama pražūtis. Jie tikisi, kaip ir iki šiol, sprogdinti laisvuosius kraštus iš vidaus ir veikti svetimomis rankomis. Tos taktikos komunistai laikysis iki to laiko, kol prisigamins užtektinai atomo ir hidrogeno bombų ir tolimo skridimo galingų bombonešių, ir savo politika užmigdys laisvąjį pasaulį.

Laisvasis pasaulis, kaip kažkokios "piktos dvasios apsėstas", nieko realaus prieš komunistus nedaro. Visi žvalgosi į Dėdę Samą su ištiestomis rankomis, kad tik jis kuo daugiausia duotų tų "žaliukų". Žodžiu, "gyvenkime, kol galime, o po mūsų tegul ir žolė nebeželia."

Net didysis vyras, ponas Churchill'is, kaip atrodo, bus paveiktas senatvės, nes, kaip ir visi seni žmonės, nori vis pasikalbėt. Tik klausimas apie ką kalbėtis, jei tų kalbų jau buvo perdaug ir jos nieko pozityvaus nedavė ir negali duoti, nebent naujus Muenchenus ar Jaltas.

Eina metai po metų ir su kiekvienais metais Kremliaus imperija vis didėja, o laisvasis pasaulis mažėja. Neseniai išgyvenome Korėjos ir Indokinijos karus ir koksai rezultatas? A p v e r k t i n a s ! Stipriausia pasaulio šalis, JAV, pirmą sykį savo istorijoje, pasirašė vadinamą taiką be pergalės,, kas reiškia JAV prestižo nusmukimą Azijos tautų akyse. Prancūzijos Vyriausybės galva, ponas Mendes-France perėmė ministerio pirmininko vietą, **iš kalno pažadėjo,** iki tam tikros dienos padaryti taiką, ir **padarė....** atiduodamas komunistinei hidrai 12 milijonų žmonių."

Turime Jungtinių Tautų Organizaciją, kuri sudaryta kilniems žmonijos tikslams siekti. Visi jos nariai pasižadėjo gerbti Atlanto Chartos nuostatus, bet rezultatų nėra, nes Kremliaus atstovai su keliais savo padėjėjais padarė ją panašią į Kerenskio "Govorilką". Viskas, kas tenai nutariama, pasilieka tik ant popieriaus, o vienintėlė jos aktyvi veikla lygi komunistų propogandos skleidimo arenai. Ir už tą komunistinę propagandą patsai laisvasis pasaulis dar apmoka.

Mes lietuviai, kaip ūkininkų krašto vaikai, iš prigimties esame pacifistai, bet šiandieną, kada mūsų Tėvynė yra pavergta, kada mūsų broliai ir sesės kenčia badą, skurdą, kada jie yra nužmoginti, mūsų šventa pareiga yra kovoti už jų išlaisvinimą iš to pragaro. Mūsų Sąjungos svarbiausieji tikslai yra suburti visus padorius lietuvius ir lietuvaites į vieną lietuvišką šeimą, kuri nesigailėdama nei savo sveikatos, nei savo gyvybės, kovotų už mūsų tautos ir mūsų Tėvynės, Lietuvos, Laisvę ir Nepriklausomybę.

Ne tušti plepalai ir partiniai ginčai gražins mus į mūsų tėvų ir bočių žemę, bet mūsų pačių geležinė valia, mūsų vieningumas, mūsų tėvynės meilė ir mūsų kraujo bei gyvybės auka. Tik sukalkėję smegenys gali sutikti, kad be kalavijo komunistai apleis tą ką jie yra prarije. Ta bestija yra nepasotinama!

Pastarųjų savaičių įvykiai rodo, kad laisvasis pasaulis kaip ir pradeda atsigauti iš letargo miego. Londono ir Paryžiaus konferencijose jau buvo kalbama ir sprendžiama rimtai ir ryžtingai. Nepasiduoda pono Molotovo naujam "trikui" dar atidėti realių sprendimų darymą ir vėl klausytis komunistinių dainelių.

Dėdės Samo žemėje atsirado žmonių su augšta padėtimi, kurie suprato kas tai yra rusų komunizmas, ir aš manau, kad nebe už kalnų ta valanda, kada bus padaryta rimta operacija. Tos operacijos laukia viso pasaulio padorieji žmonės, išskyrus mažą saujelę Kremliaus tironų ir fanatikų.

Jeigu ta operacija bus delsiama, tai viso pasaulio žlugimas yra neišvengiamas, nes gyvename atomo amžiuje ir tas ginklas bandito rankose kasdien darosi vis baisesnis. Nėra jokios abejonės, kad p i r m a s ir nelauktas rusų komunistų smūgis bus suduotas JAValstybėm. Tas smūgis paraližuos tolimesnį pasipriešinimą. Nesinori tikėti, kad šio Laisvės Krašto atsakingi vyrai to viso nenumato!

Kada suskambės Laisvės Varpas kviečiantis į kovą už visos žmonijos laisvę ir tautų Nepriklausomybę, visi privalome stoti į tą kovą. Tada visi, kas galės pakelti ginklą, eis į kovos lauką, moterys slaugys sužeistuosius ir kals ginklus, seneliai ir paliegėliai eis į gatves ir padrąsins bailius, nes ta kova bus paskutinė ir sprendžianti žmonijos likimą.

N ė r a i r n e b u s t a i k o s, k o l y r a v e r g i j a !

PROF. VACLOVUI BIRŽIŠKAI 70 M. AMŽIAUS

Š. m. gruodžio 2 d. sukako prof. Vaclovui Biržiškai 70 metų amžiaus.

Prof. V. Biržišką gerai pažįstame iš jo gausių darbų mūsų literatūroje. Jo veiklai apibūdinti neužtenka laikraštinio nors ir ilgiausio rašinio. Reiktų ilgesnių studijų. Savo labai trumpučiame rašinėlyje nepretenduojame jo darbų iškelti, tik jį pagerbti jo sukakties proga. Prof. Vaclovas Biržiška mums buvusiems kariams yra brangus ne vien kaip mokslininkas, bet ir kaip karys.

Prof. V. Biržiška yra gimęs 1884 m. gruodžio 2 d. Viekšniuose, Mažeikių aps. Mokėsi Šiaulių gimnazijoje ir Petrapilio universitete.

Karinę tarnybą pradėjo dar Rusijos carinėje kariuomenėje. 1911—1912 m. atliko karinę tarnybą praporščiko laipsnyje. 1914 m. buvo mobilizuotas ir Pirmojo Pasaulinio karo metu dalyvavo frontuose iki 1917 metų. Rusijos carą nuvertus ir kariuomenėje pradėjus organizuotis karių komitetams, prof. Biržiška buvo renkamas į armijų komitetus ir dirbo karių švietimo, kultūros ir spaudos srityse.

Bolševikams pagrobus Rusijos valdžią, profesorius V. B. Rumunijoje buvo bolševikų areštuotas (tuo metu Rumunijoje prieš vokiečius kariavo ir rusų kariuomenė), bet jam pavyko iš arešto pabėgti į Maskvą. 1918 m. rudenį Maskvoje bolševikai areštavo apie 30.000 karininkų, jų tarpe, kaip karininka, ir prof. V. Biržišką. Daugumą areštuotų karininkų buvo iššaudyta, bet prof. V. B. buvo išgelbėtas ir grįžo į Lietuvą, į Vilnių.

1919 m. balandžio mėn. lenkai, užėmę Vilnių, vėl areštavo prof. Biržišką. Grįžęs į Kauną, prof. V. Biržiška tarnavo Lietuvos kariuomenėje nuo 1920 m. lapkričio mėn. iki 1923 m. gruodžio mėn. Karinę tarnybą baigė pulkininko leitenanto laipsniu. Dirbo Karo Mokslo Skyriuje — Karių Mokymo Dalies vedėjo pareigose. Be to, iki 1925 m. buvo dėstytojas Aukšt. Karininkų Kursuose ir Karo Mokykloje.

Išėjęs iš kariuomenės, pradėjo dirbti Vytauto Didžiojo Universitete Kaune. Buvo Teisių Fakulteto profesorius, dekanas ir sekretorius, Humanitarinių Mokslų Fakulteto profesorius, Universiteto Bibliotekos direktorius, Bibliografijos Instituto vedėjas, gimnazijos suaugusiems Kaune (joje mokėsi ir daug karių) steigėjas, direktorius ir mokytojas, pirmasis Kauno teatro direktorius ir Lietuviškosios Enciklopedijos vyriausias redaktorius (1932—1944 m.). Lietuvoje jis suredagavo šios enciklopedijos 9½ tomo. Be to, dar yra redagavęs žurnalus bei laikraščius: "Knygos", "Bibliografijos Žinios", "Mūsų Senovė" ir lenkų kalba dienraštį "Litwa."

Prof. Vacl. Biržiška

Spaudoje pradėjo bendradarbiauti nuo 1906 m. Bendradarbiavo ir karinėje bei šaulių spaudoje: "Karyje", "Mūsų Žinyne", "Trimite", "Atspindžiuose". Yra išleidęs per 50 leidinių septyniomis kalbomis, bet daugiausia lietuviškai. Periodinėje spaudoje yra parašęs per 13.000 įvairiausių rašinių. Spaudos srityje daugiausia dirbo lietuvių bibliografijoj ir lietuvių knygų istorijoj.

Dabar prof. V. Biržiška gyvena Amerikoje. Dirba ir toliau savo mokslinį literatūros darbą. Jau užbaigti jo rankraščiai apimtų apie 7000 spausdintų puslapių, o medžiagos turi dar du kartu didesniam puslapių skaičiui. Viename laiške Gerbiamas Profesorius apie savo ruošiamą medžiagą pabrėžia: "O norėtųsi, kad ir man mirus jie liktų užbaigti, kad paskiau išlaisvintoj Lietuvoj būtų galima juos išspausdinti."

Jo dabartinis adresas yra šis: Prof. Vaclovas Biržiška, 250 Columbia Rd., Dorchester 25, Mass.

St. B-us

"KARIO" BIČIULIO SUKAKTIS

J. Valakas

Šiais metais sukako 20 metų, kai nuoširdus "Kario" bičiulis Juozas Valakas pradėjo bendradarbiauti spaudoje. Jis yra gimęs Amerikoje — 1915 m. rugpiūčio 13 d. Tacoma, Washington, — bet mažas parvežtas į Lietuvą.

Lietuvoje bendradarbiavo šiuose laikraščiuose bei žurnaluose: Šviesos Keliuose, Lietuvos Aide, Akademike ir Jaunojoje Lietuvoje. Karo metu Vilniuje buvo vienas redaktorių "Naujosios Lietuvos" dienraštyje.

Pasitraukus iš Lietuvos, Vokietijoje, Liubeko mieste tremtinių stovyklose, kurį laiką buvo "Laisvės Varpo" redaktorius, kol okupacinė anglų vyriausybė jį uždarė. Čia dar leido ir informacinį Žinių Biuletenį ir mėnesinį "Laisvėn". Be to, bendradarbiavo Vokietijoje leidžiamuose laikraščiuose "Lietuvyje" ir "Mintyje."

Atvykęs į Ameriką, pora metų dirbo "Vienybės" redakcijoje. Be to, bendradarbiavo "Lietuvių Kelyje" ir "Karyje". Jau šešti metai yra Brooklyno lietuvių radijo programos tvarkytojas bei pranešėjas.

1954 m. pradžioj gresiant "Kariui" sustoti, jo leidimą perėmė L. S. "Ramovės" Brooklyno skyrius. Buvo reikalinga ir naujų jėgų. Redaktorių eilėsna stojo dirbti ir Juozas Valakas, ir nuoširdžiai dirbo iki lapkričio mėn. "Karys" už tai jam yra labai dėkingas.

J. Valakas yra energingas ir veiklus organizaciniame mūsų gyvenime. Šiuo metu yra net penkių organizacijų valdybose.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS BROOKLYNE

Iškilmingą Lietuvos Kariuomenės Šventės Minėjimą surengė New Yorko Ramovės skyrius, talkinamas Amerikos Liet. Legiono Dariaus ir Girėno Posto. Minėjimas įvyko sekmadienį lapkr. 21 d. vienoj didžiausių Brooklyno salių Schwaben Hall.

Po įžanginio žodžio, kurį pasakė programos vedėjas p. vice konsulas A. Šimutis, kalbėti išėjo plk. P. Saladžius, kuris ta proga kviestas atvyko iš Rochesterio. Savo trumpoj, bet turiningoj ir energingoj kalboj, buvęs Lietuvos Šaulių Sąjungos vadas, palietė du pagrindinius moty-

Solistė J. Augaitytė

vus. Pirma — Nepriklausomos Lietuvos sukurtas augštas valstybinis ir kultūrinis lygis, kuris ir tremtyje mus vis dar tebelydi, įpareigoja mus žiūrėti į mūsų praeitį tik su gilia pagarba. Tuo jis pasmerkė visus tuos, kurie kapstosi po praeitį tik blogo ir pikto jieškodami. Antra — mūsų praeitis yra pavyzdys ateičiai. O ateitis tai nepriklausomas valstybinis gyvenimas, kurio siekti privalome visi vieningai, palikę tarpusavio rietenas.

Publika labai šiltai sutiko kalbėtoją ir palydėjo jį gausiais plojimais, kurių daug teko ir po jo sekusiai meninei daliai.

Henrikas Kačinskas nepalyginamai, kaip ir visuomet, skaitė Vaižganto ir N. Mazalaitės kūrinius. J.

Pulkininkas P. Saladžius

Augaitytė, viešnia atvykusi iš Philadelphijos, buvo labai maloni staigmena publikai ir visiškai pelnytai sulaukė publikos plojimų. Po lietuviškų dainų dalies, dainininkė savo augštą stilių parodė išpildydama operų arijas, tarp kurių ir puikiąją Madam Butterfly. Jai akompanijavo A. Mrozinskas.

Vietinių meninių pajėgų lygį pavaizdavo O. Matulaitienės vedama Maironio Mokyklos Tautinių Šokių Grupė. Ji gražiai atliko keleta stilizuotų populiarių šokių. Grupės darbas yra tikrai vertas dėmesio.

Gale publikai teko dar viena staigmena, tai A. Mrozinsko vedamas Skautų Vyčių Oktetas. Aštuoni vyrai kaip ąžuolai pripildė sceną ir keleta vykusiai sudainuotų karinių dainų pavergė publikos širdis. Linkime naujam Oktetui sėkmės. Šokiams grojo populiarus J. Vedegio orkestras. **A.**

Henrikas Kačinskas
V. Maželio nuotr.

KARIAI IR JAUNIMAS

Veda ROMAS KEZYS

TAUTINIS JAUNIMO DARBAS

Tautinis darbas dalinasi dvejopai barais: vadavimo ir tautinės gyvybės stiprinimo. Menki vaduotojai iš tų, kuriems patiems tautinio sąmoningumo stinga. Dar menkesni jie bus išvaduoto krašto atstatytojai— nes jiems trūks patriotinio sąmoningumo, kuris mums diktuoja, kad išvaduotoji Lietuva turės būti atstatyta: 1. mums reikalingose sienose, su Vilnium ir Klaipėda, ir 2. mums reikalingoje tautinėje, demokratinėje, humanistinėje dvasioje. (Šie motyvai pabrėžtini jau laisvinimo darbe. Tegu niekas nelaiko paskaitų ar nešneka apie Lietuvą, nepabrėždamas, kad jai priklauso Vilnius ir Klaipėda. Pasaulį dar reikia dėl to įtikinti.) Todėl vadavimo veiklai ir reikia tautiškai sąmoningų dalyvių.

Dar labiau tokio sąmoningumo reikia vadavimo kovos prieaugliui. Jei vadavimo kova atrodo natūralus uždavinys tiems, kurie joje šiandien dalyvauja, tai dėl to, kad jie tą tautinės veiklos sąmoningumą jau turi savy. Jie subrendę tautinį sąmoningumą įkvepiančioje aplinkoje. Bet kiek iš jų šios sąmonės neturi ir iš kovos pasitraukia! **Tautinis sąmoningumas yra mūsų kovos tęstinumo laidas.** Tai kelią nušviečiantis žiburys, kuris žūtbūt perduotinas ateinančiom kartom.

Tremtyje brendęs žmogus tautinio sąmoningumo savaime neįgis. Ir ne vien šio sąmoningumo: jis savaime nesiverš nei į lietuviškas partijas, nei į kultūrinius judėjimus, nei į spaudą. Visa tai nėra aplinka, kurioje savaime vyksta jo gyvenimas, kurioje vienoje tegali reikštis jo veržimasis ateitin. Lietuviškuosius dalykus jam reikia specialiai pristatyti, parodyti visu jų patrauklumu. Jaunuolis turi būti atvestas iki mūsų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo slenksčio ir čia paliktas laisvai pasirinkti. Atvestas ne už rankos ir ne prievarta, bet priminimu, pavyzdžiu, veiklumu, ir visu tuo, kuo jaunas prabyla į jauną.

Jaunimą į lietuvišką organizuotą gyvenimą atvesti gali tik pats jaunimas. Iš vienos pusės ši taisyklė reiškia, kad patsai gyvenimas turėtų atjaunėti, o iš kitos pusės tai pareigoja patį jaunimą būti tautinės impulso laidininku už save jaunesniems.

Vadavimo darbe gali dalyvauti darbe jaunimas turi ir gali dalyvauti. Tačiau šiame darbe ne sritis, kurioje kvienas. Yra vieri ypatingų kvalifikas žmogus turi neturi: ir tai yra vėl, kurių kimu. Kadangi čia glūdi su jaunikvalifikacija, kuria jis pravieciali tus, čia yra ir pagrindinė jo vėkisritis. Būkime ekonomiški: mūs jėgos ribotos. Kiekvienas teatlieka savo pareigą ten, kur jo jėgos daugiausia atsieks. Tegu neina į politiką tie, kuriems lengvai einasi jaunimui kvėpti tautinę dvasią. Tegu neina jauniman tie, kurie gabūs didžiajai politikai. Tegu aukoja visi savo sugebėjimus toje srity, kur jie ypač pajėgūs, bet ne ten, kur jų energija mažiau produktyvi.

Darbas su jaunimu yra pirmoji vyresnio jaunuolio ar jauno žmogaus visuomeninė prievolė. Organizacijos, kaip skautai, kurios patraukia nemaža jaunesnių, yra tokiam tautiniam veikimui dėkingiausia dirva. Tautinis darbas su jaunesniais už save yra kiekvieno visuomeniško jauno žmogaus uždavinys. Pasilikti bendraamžių rately, nesijungiant į jaunimo organizacijas, prilygsta dezertyravimui iš darbo ir kovos lauko, kuriame tavęs reikia. **V. Kavolis.**

MŪSŲ ŠEIMOJE

Spalio pabaigoje Rytinio Atlanto pakraščio skautės ir skautai buvo suvažiavę į Brooklyną, kur pasidžiaugė praėjusios vasaros stovyklos vaizdais ir pasilinksmino. Ta proga buvo išrinktas New Yorko skautų tėvų ir rėmėjų komitetas, kurio pirm. yra A. Reventas. Suvažiavę iš daugelio vietovių skautės ir skautai ir New Yorko skautų tėveliai sudarė per 300 būrį.

Lapkričio 25—27 d. d. Čikagoje įvyko visuotinis Liet. Stud. S-gos JAV-se suvažiavimas. Į Čikagą suplaukė apie 200 lietuviškos studentijos.

Skt. A. Matonis iš Waterbury, Conn. paskirtas Rytinio Atlanto pakraščio skautų vadeiva. Jo pavaduotojas — pskn. A. Banevičius iš Bostono. R. Kezys perėmė New Yorko skautų vietininko pareigas, kurias iki šiol ėjo sktn. A. Samušis.

Brooklyno Lietuvos Vyčiai pastatė "Moterims neišsimeluosi", kurį su dideliu pasisekimu vaidino Brooklyne, Philadelphijoj ir Newarke.

Lietuvos Skautų Brolijos Vadija "Skautų Aidą" yra paskelbusi esant Gerąjį Darbelį Vokietijoje paremas skautams ir skautėms nariai kiek nedirbantieji brolijos 10 c., o dirbą mi aukoti nemažiau "Šviesos" sąs— nemažiau 25 c. išrinktas J. Valai pirmininku šio sambūrio skyrius ikliausias ko skyrius, kuriam vad Yor- Alksninis. V.

Skautai vyčiai surinko B. well'io knygai "Skautybė Berniukams išleisti per 1,200 dol. Knyga jau spausdinama.

Clevelando jūrų skautų laivas S. Darius ant Erie ežero. Iš kairės į dešinę jūrų skautai: O. Barzdukas, E. Jarašūnas ir G. Anysaitė iš Toronto.

V. Bacevičiaus nuotr.

KUPRINĖS PABIROS

MANO TETA SURADO LIETUVIŠKUS VELNIUS

Mano teta Ona tokia pat dypukė, kaip ir aš. Abu gyvename Brooklyne. Kartą po ilgos šeimyninės konferencijos nutarėme abu nuvažiuoti į Chicagą pas mano dėdienę Barborą, jau seną amerikietę. Jeigu ne šeimyninė paslaptis, tai atvirai išplepėsiu: mano dėdienė pastačius, pasodinus ir paguldžius yra tikras kūbinis metras. Bet šiandien ne apie dėdienę, bet apie tetą kalbėsiu.

Nuvažiuojame su teta Ona į vieną New Yorko geležinkelių stotį ir mauname tiesiog pro duris. O jurgutėliau! Prieš mus pačios durys atsidaro ir mums praėjus užsidaro. Truputį ir aš lyg nusigandau, kad greit atsipeikėjau, atsiminiau, kad čia Amerika — techni... kraštas.

Mano teta ...taip į tai pa... ...ro duris, atsigręžiūrėjo. Pra... ...žiūrėjo, akis išplėtė ...žė, gerai ...jo.

ir pertuluk, nagi, kas čia? Kas ...s duris atidarė? — uždususiu ...su mane paklausė.

— Turbūt, elektra! — patraukęs pečiais atsakiau.

— Nesuk man galvos! — atkirto teta Ona.—Elektrą mačiau ir Kaune. Tokių išdaigų ji neišdarinėja. Čia, vaikeli, tikrai prie durų velnias stovi.

Mano mieloji teta Ona bakstelėjo pirštu sau galvon ir nudainavo devyniomis gaidomis: Aaaa! Čia ar tik nebus koks pažįstamas velniukas iš Lietuvos. O gal iš Pekumpinės balų tas juodsnukiukas, kuris Adventų rytais, man einant į bažnyčią, vis mane paklaidindavo ir į rarotas pavėluodavau. O paskui dingo, lyg į pragarą būtų prasmegęs. Matyt, ir jis į Ameriką nusikraustė. Bet čia, tu juodsnuki! — mano teta patenkinta nusišypsojo, — matyt, balose žmonių klaidinti nebegali. Įkinkė į darbus.

— O iš ko teta sprendi, kad čia gali būti juodsnukiukas? — paklausiau.

— O kaipgi! Argi nepažįstamam duris atidarinėtų. Matyt, pažino mane ir atidarė. Juk ir velnių yra mandagių.

Na, ir pradėjo teta pasakoti apie įvairiausius Lietuvos velnius. Girdi, tik dabar ji supratusi, kodėl paskutiniu metu Lietuvoje nebevaidinę... Matyt, į Ameriką važiuojantį...lę ir tuviams, ir velniai su jais ...inkė ir išvažiavę. O čia, brolyt...s nebeturi juos į darbus. Vaid... laiko.

...irštu sau kakton, Teta Ona dūsiminusi. lyg ką sena...

...abar jau suprantu vi...

— Aadomines ir kitokias nausas tmbas, kurias dabar išrado. ja...rauluk, manai, kad tai žmonių ...rbas. Vaikeli, žmonės tokių baisenybių negalėtų išgalvoti. Tai velnių darbas. Ir, matyt, iš Lietuvos atvykusių, net iš mūsų Prienų parapijos. Tai, vaikeli, pačių bombų vardai pasako.

Girdi, mano jaunystės laikais Adominės balose šimtais velnių knibždėjo ir pravažiuojantiems ūkininkams iš ratų užkaisčius traukydavo. O labiausiai, kai grįždavo iš turgaus. Dabar, matyt, jie Amerikoje ir išdarinėja tas adomines bombas. Laikraščiai rašo ir apie kažkokias vandenilio bombas. O tai, Rauluk, ar tik nebus darbas mūsų parapijos Vandenės balų velniukų. Jie buvo dar bjauresni ir už Adominės velnius. Praeinantiems ar pravažiuojantiems kepures nuo galvų nušvilpdavo, botagus iš rankų ištraukydavo.

— O gal? — patraukiau pečiais ir jau pradėjau po truputį tetai įtikėti.

— Na, vaikeli, tu kalbėjai radęs laikraščiuose apie dar baisesnes kažkokias kybartines bombas. O tai, Rauluk, aš neabejoju, kad jas išgalvojo irgi buve mūsų parapijos Kybartinės balos kipšai. O jie buvo dar piktesni už Adominės ir Vandenės balų velnius. Net dienomis dvylikta valanda ožiais pro praeivius bėgdavo ir mikendavo, vežimus sulaužydavo ir žmonėms iš dantų pypkes išmušdavo.

Ir mano teta visas atomines, vandenilio ir kobalto bombas taip suvelnino ir sulietuvino, kad visu šimtu procentų įtikėjau į jos išvadas.

O Chicagos taip ir nepasiekėme. Teta Ona griežtai atsisakė važiuoti. Girdi, jeigu velniai ir toliau jai duris geležinkeliu stotyse atidarinės, tai ji iš Brooklyno toliau nė kojos nekels. Nors ir lietuviški velniukai iš mandagumo tai darytų, bet ji tebėra pikta ant jų už keliu painiojimą Adventų rytais, ypač už vienais metais, kada smarkiai pūgai pustant Kybartinės balose, vietoj nuvažiuoti į Prienus nuvažiavo už 10 kilometrų į Valtūnų kaimą pas kūmą Juozapą.

Raulas Gurga

ATSIŲSTA PAMINĖTI

M. Vaitkus, **Tvanas.** Senovinių amžių apysaka 204 psl. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. ... Kaina nepažymėta.

Lituania. Lietuvių Parodos Komiteto Sao Paulo, Brazilijoj leidinys. Iliustruota brošiūra iš 20 psl.

Lituanus. Lithuanian Academic ...th Bulletin No. 1, November ...54. Lietuvių Studentų Sąjungos leidinys, leidžiamas keturis kart per metus. 25 c. egz.

Ignas Končius, **Medžio Drožiniai Gimtajam Kraštui Atsiminti.** 224 psl. Išleido Liudas J. Končius. Spauda Lietuvių Enciklopedijos spaustuvės Bostone. Su aplanku. Knyga verta dėmesio tautodailės mėgėjams. Teksto apie 17 psl. likę iliustracijos prof. Končiaus medžio piaustinių atliktų peiliu. Užsisakyti siunčiant paštu $5.00 šiuo adresu: Liudas J. Končius, 76 Westglow Street, Dorchester 22, Mass.

MŪSŲ BIČIULIAI

ĮNAŠUS ĮMOKĖJO:

41. Cenfeldas Arturas, Newark, N.J.
42. L. S. Ramovė, Omahos Sk., Nebr.
43. Babickas Kazys, Chicago, Ill.
44. Vaičjurgis J., Boston, Mass.

Aukojo KARIUI

1. Dapkus S.	60¢
2. Daraškevičius Vladas	$2.00
3. Liaudanskis Kostas	5.00
4. Polgrimas Petras	2.00
5. Ramonas Kostas	5.00
6. Vintartas Vytautas	1.00
7. Žiupka St.	1.00

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

☆

Sveikina KARĮ ir jo skaitytojus

Įmonės Valdyba

☆

3222-24-26 S. Halsted St.

Chilcago 8, Ill.

Dailūs odos išdirbiniai. Pageidaujant tekstai įrašomi auksu. Rašyti: A. Mažeika, Frankfurt/M. Eschersheimerland Str. 220, West Germany.

VIENYBĖ

Amerikos lietuvių savaitraštis

Eina nuo 1886 m.

Redaktorius leidėjas

JUOZAS TYSLIAVA

Prenumerata metams $5.00

412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Winter Garden Tavern, Inc.

Puikus baras, restoranas ir didelė salė susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams

SAVININKAS

VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street, Brooklyn 27, N. Y.

(Prie Forest Ave. stoties) (Ridgewood)

Tel.: EV 2-9586

VISI KVIEČIAMI ATSILANKYTI

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

SAVINGS INSURED UP TO $10,000

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, ir savo taupytojams išmokėjo kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojimo.
- Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

PRADĖKITE TAUPYTI ŠIANDIEN!

AND LOAN ASSOCIATION

2202 W. Cermak Road, Chicago 8, Ill.

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.

Tel.: VIrginia 7-7747

ĮSTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9 ryto iki 5 val. po pietų.
Ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vak.
Trečiadieniais visai neatidaroma.

KARYS

žymiai padidinamas, tačiau prenumerata metams tik $5.00

DARBININKAS

visų

lietuvių

laikraštis!

Išeina du kartu per savaitę.

Kaina metams 6 dol., Brooklyne — 6.50 dol., užsienyje — 6.50 dol.

Adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

Redaktorius — **Jonas Kardelis**
Leidėjas — **Kanados Lietuvių Centro Taryba**
Adresas:
7722 George St., Ville Lasalle,
Montreal, P. Q. CANADA
Kaina metams:
Kanadoj—5 dol., Amerikoj—5.50 dol.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
8812 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas Grovehill 6-0142
1410 SO. 50th AVE., CICERO, ILL.
Telefonas TownHall 3-2109
KOPLYČIOS VISOSE MIESTO DALYSE
ANTHONY B. PETKUS

JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.

1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.
TEL. TOwnhall 3-9472

ST. ANTHONY SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILL.
Telefonai: TOwnhall 3-8131 - 8132
JUOZAS GRIBAUSKAS, Vedėjas

KVIEČIA JUS... pradėti taupyti pinigus per mus, kur Jūsų kaimynai nuo 1922 metų be pertraukos saugiai ir pelningai juos taupo.

KREIPKITĖS Į MUS paskolų namams, pasinaudokite 100% atmokėjimo privilegijomis.

RAŠTINĖS VALANDOS:
Kasdieną nuo 9 iki 5. Pirmadieniais nuo 9 iki 8
Šeštad. nuo 9 iki 1. Treč. uždara visą dieną

Patarnautojos kalba lietuviškai.

IR JŪS GALITE IMIGRUOTI Į CANADĄ ARBA USA, JEIGU TURITE VIZĄ.
Oficialius dokumentus parūpina
JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.,
diplomuotas teisininkas
Įstaigos adresas:
Suite 5, Tunstall Building,
709 Dunsmuir Street,
Vancouver 1, B. C., CANADA.
(Apsimokėjusiems visas susirašinėjimo išlaidas, prisiunčiamos smulkesnės informacijos.

"Karlo" platintojai Anglijoj:

DAINORA DAUNORAITĖ
49 Thornton Ave., London W. 4

K. BIVAINIS
85 Queens Dr., Nottingham
ENGLAND

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

KAINA 50c.